

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	Nathansen, Henri.
Titel Title:	<u>Daniel Hertz : Skuespil i tre Akter.</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kbh. : Gyldendal, 1908
Fysiske størrelse Physical extent:	174 s.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

55, - 174.

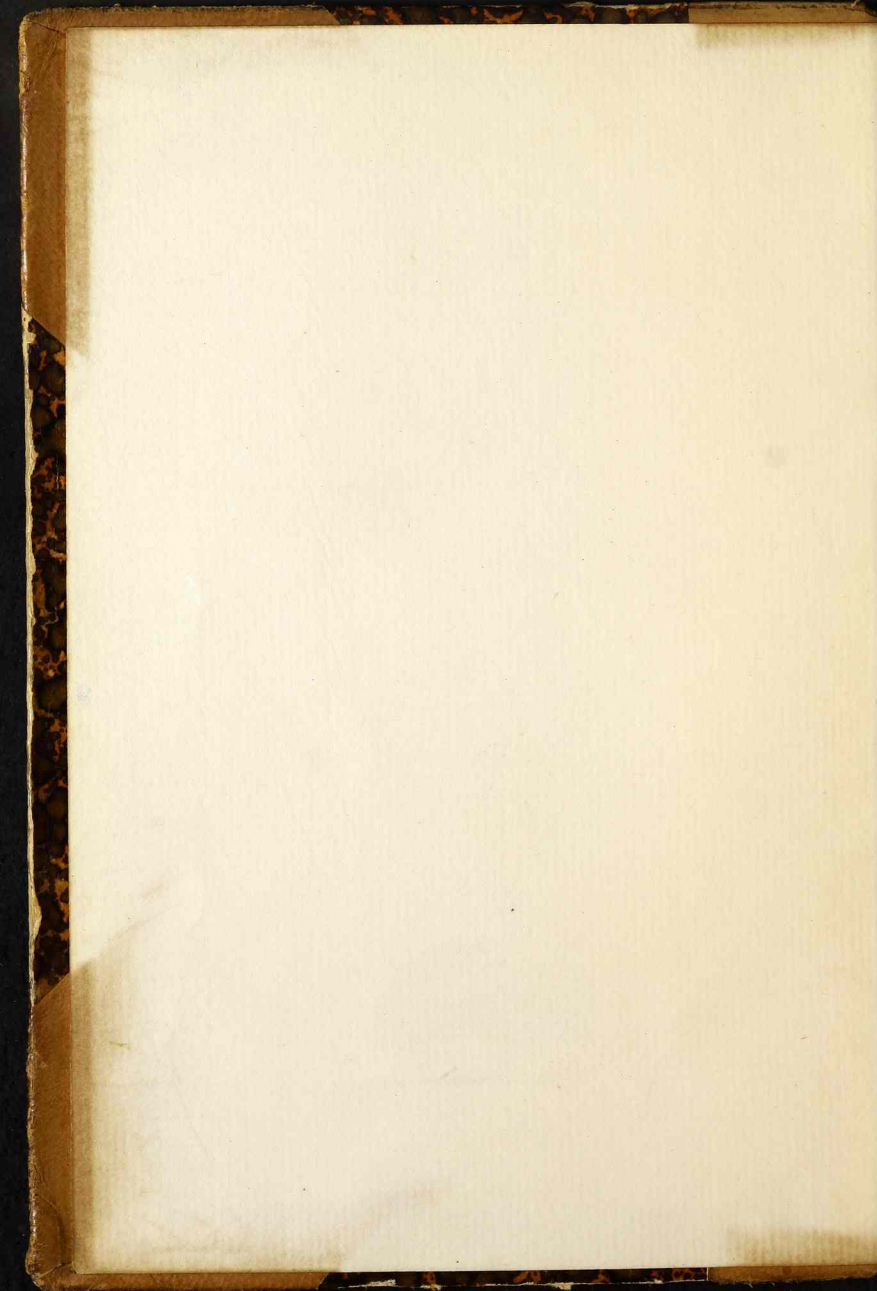
18/10

DET KONGELIGE BIBLIOTEK

130021446042

HENRI NATHANSEN

DANIEL HERTZ

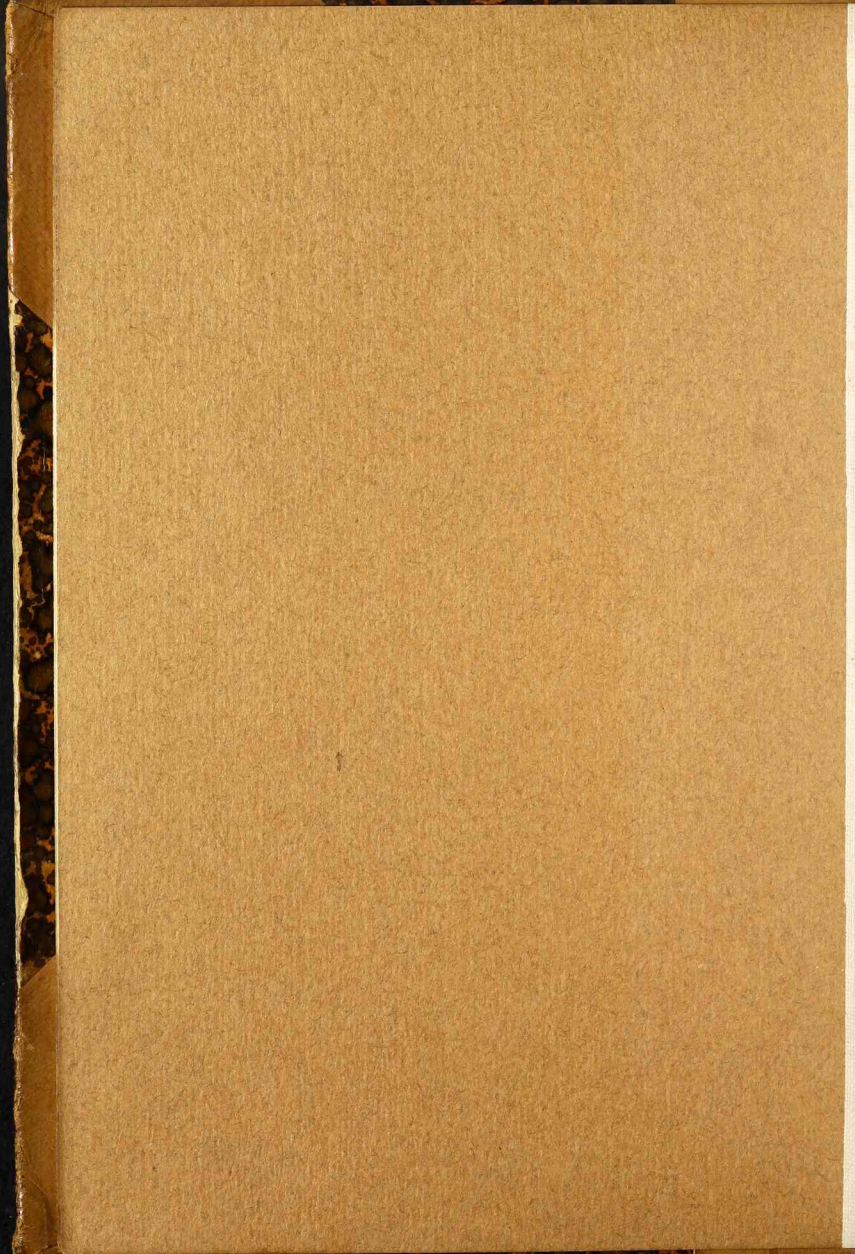
SKUESPIL I TRE AKTER

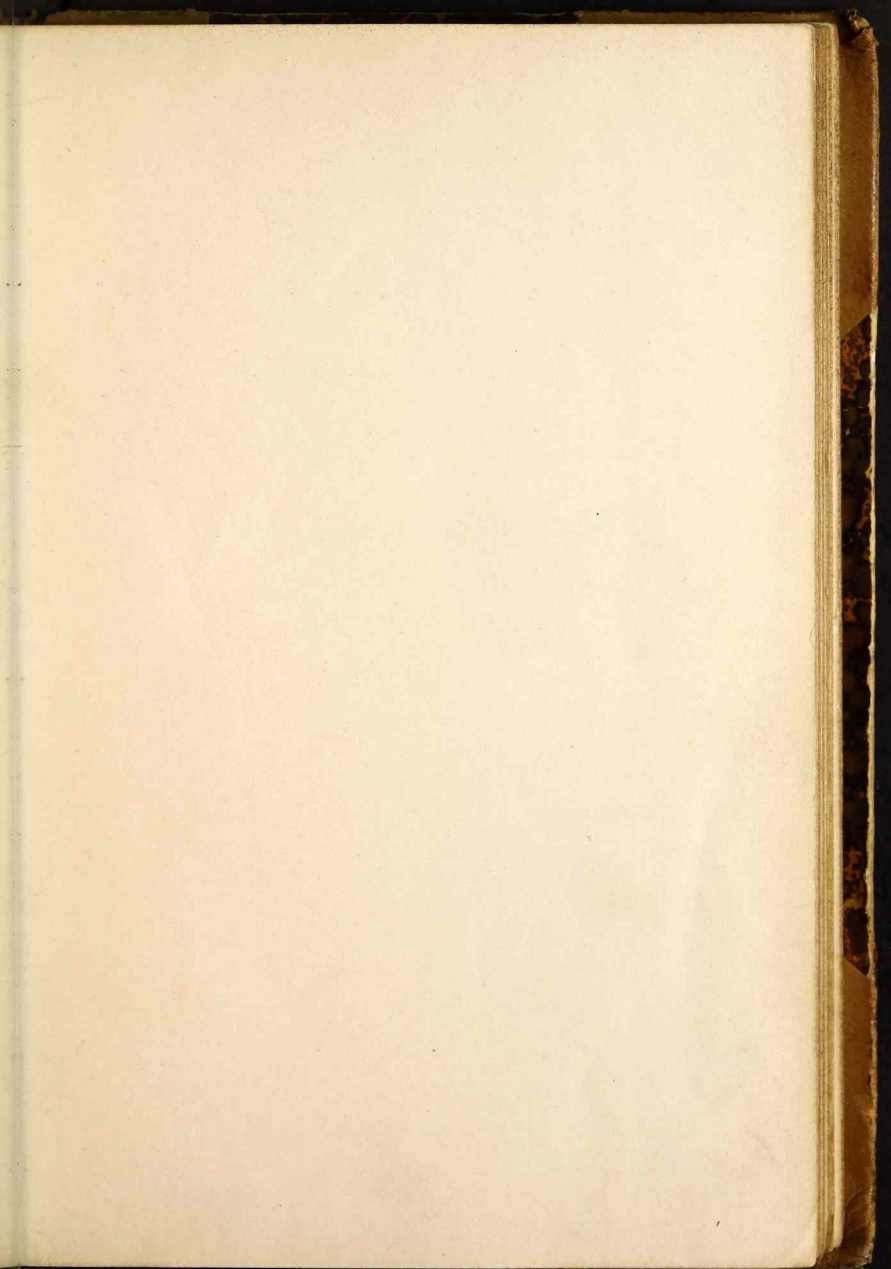
1899. 2. 178

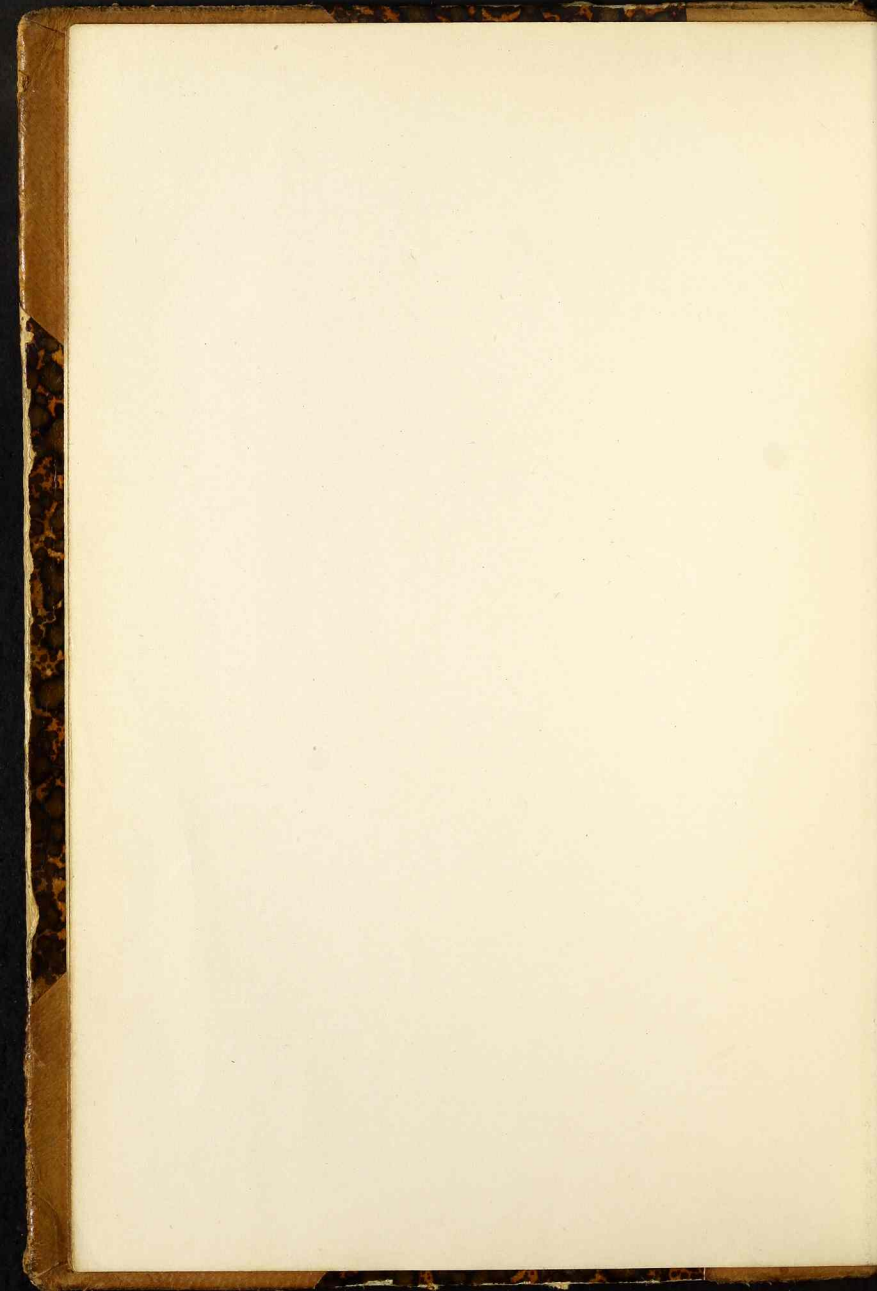

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

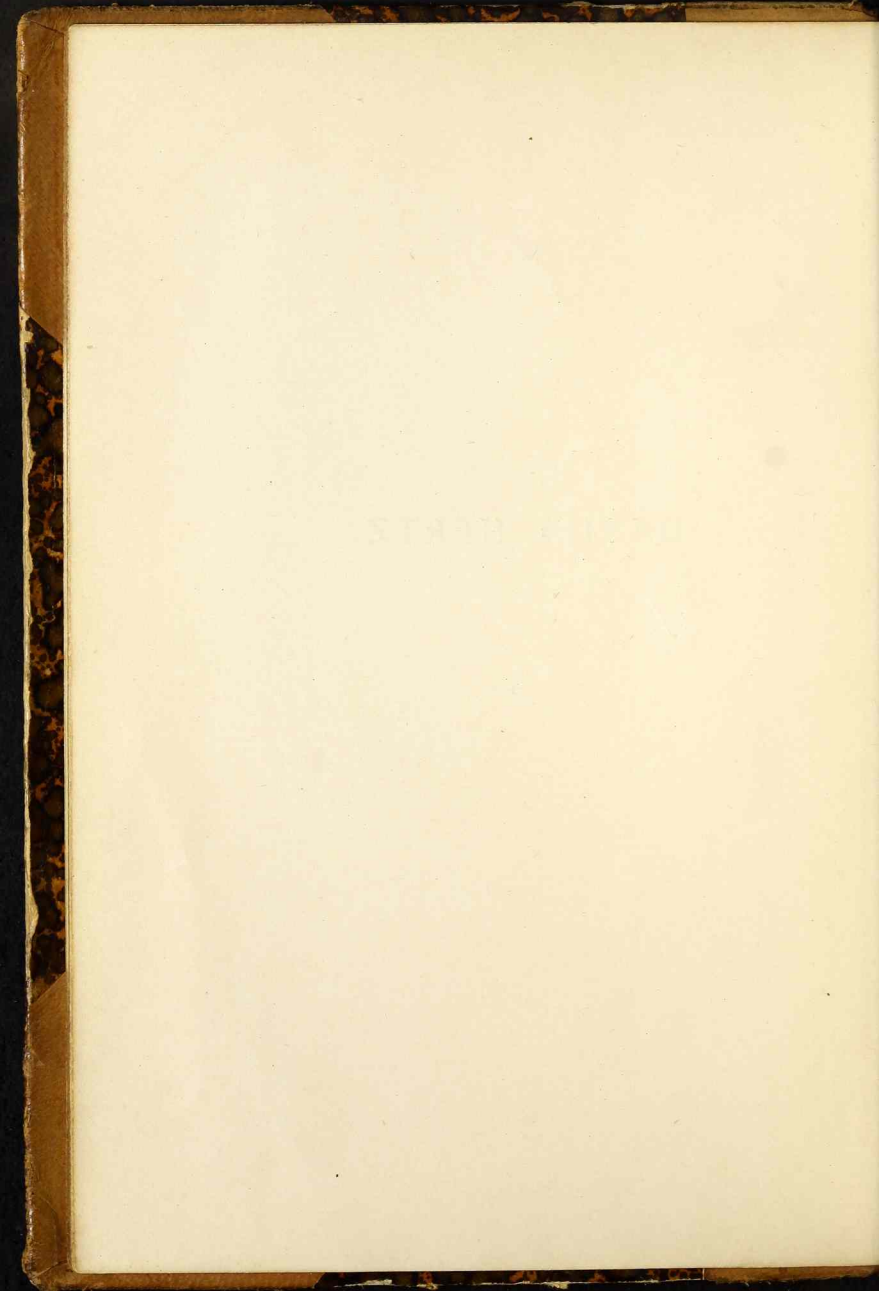
KØBENHAVN 1908 KRISTIANIA

DANIEL HERTZ

HENRI NATHANSEN

DANIEL HERTZ

SKUESPIL I TRE AKTER

KØBENHAVN OG KRISTIANIA
GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

1908

RECHERCHES
SUR
L'ART DE
LA
SCULPTURE
PAR
M. DE
MONTAIGNE

KØBENHAVN — GRÆBES BOGTRYKKERI

PERSONERNE:

GAMLE GERSON HERTZ, FABRIKEJER

GOTFRED } HANS SØNNER
DANIEL }

VALBORG HERTZ, DANIELS HUSTRU

LOUIS, DERES SØN

FRU GERDA SOMMER

OTTO STEIN, FULDMÆGTIG I MINISTERIET

VICTOR THEISEN, FRU HERTZ' BRODER

HANDLINGEN FOREGAAR HOS DANIEL HERTZ. VORE DAGE

FØRSTE AKT

Scenen: Daniel Hertz' Arbejdsværelse. Møblerne forskellige af Art og Smag, enkelte smukke gamle, andre ny og simple. I Forgrunden til højre Sofa med Bord og Stole. Over Sofaen enkelte fine Stik omkring et Litografi af Partiets Førere. Til venstre Arbejdsbord med Stole. Bag dette store Reoler, planløst fyldt med samlede Værker, Haandbøger, hæftede Bøger og Dynger af Tidsskrifter og Aviser. I Baggrundens Midte en aabenstaaende Glasdør ud til en Veranda, fra hvilken en Trappe fører ned til en lille Forhave. Man ser bag Haven paa den anden Side af Vejen høje nybyggede Forstadshuse med Stueejlighed (Veranda og Have) ganske som hos Hertz.

Louis Hertz staar i Forgrunden, læsende et Blad. Pludselig kaster han det fra sig. Gaar hastig op mod Baggrunden, stanser og ser ud over den lille Have. Gaar tilbage, tager atter Bladet. Da han hører Trin paa Verandatrappen, lægger han det fra sig og gaar hurtig op mod Baggrunden.

Stein er imidlertid kommen op paa Verandaen, de mødes i Døren.

LOUIS

Goddag, Onkel Stein.

Henri Nathansen: Daniel Hertz.

STEIN

Goddag, min Dreng. Er Far hjemme?

LOUIS

Det er jo det store Møde i Dag.

STEIN

Ja, nogle skal jo slide.

LOUIS

Er du paa Vej til Ministeriet?

STEIN

(sætter sig)

Som du ser, ja. Jeg gaar hver Dag denne Omvej for ikke at komme for tidlig. Saa fordeler Arbejdet sig ogsaa bedre. Paa de andre. — Ved du noget om, naar Far kommer?

LOUIS

Det ved vi jo aldrig.

STEIN

Den Politik, den Politik! Den sluger sine egne, om jeg saa maa sige, Grise.

LOUIS

I de to Maaneder, Strejken nu har været, har Far været optaget af Møder og Møder fra Morgen til Middag og om Aftenen til langt ud paa Natten —

STEIN

Aa, Louis —

LOUIS

Ja?

STEIN

Vil du ikke, mens du er derhenne, lukke det Vindu.

LOUIS

Solen brænder jo lige paa.

STEIN

Jamen, det trækker.

LOUIS

De bruger Far! (Smækker Vinduet i.) Og han lader sig bruge!

STEIN

Saa — saa —

LOUIS

Og han har ikke Kræfter.

STEIN

Herregud, han vil det jo. Lige fra vor Ungdom var det hans Lyst at arbejde og arbejde og atter arbejde. Min var det modsatte. Derfor valgte jeg Ministeriet.

LOUIS

Hør, Onkel Stein — — dig kan man jo tale med —

STEIN

Tak, min Dreng.

LOUIS

Jeg stod just og læste Fars Blad. Har du læst det idag?

STEIN

Overkrifterne, ja. Staar der andet?

LOUIS

Der staar en Artikel om Striden mellem Arbejderne og Arbejdsgiverne. Saa dum, saa meningsløs raa mod Kunst og Skønhed og alt —

STEIN

Aviser og Kunst. Det er jo som Bønder og Agurkesalat.

LOUIS

Det er Far, der har skrevet den.

STEIN

Passiar.

LOUIS

Hans Mærke staar under.

STEIN

Han har blot skrevet paa. Der er noget, der hedder Tjenesteveksler, min Dreng. En Avis er et Institut, hvor man omsætter saadanne Papirer.

LOUIS

Det er Alvor for mig dette her, Onkel Stein.

STEIN

Javist, Louis. Hvad er det saa, du har paa Hjærte?

LOUIS

Du ved, hvad Meningen er. Far venter kun paa, at jeg skal begynde ved Bladet, nu da jeg har faaet min Eksamen. Han spørger mig stadig, og jeg skyder stadig Svaret fra mig. Jeg kan ikke. Jeg ved jo ikke, hvor jeg staar, kun at jeg ikke staar, hvor Far staar, og det kan jeg ikke sige til ham. Der er noget i mig af det, der var i Far, og dog føler jeg mig i Slægt med alt det, han forlod. Det er, ligesom jeg slet ikke rigtig er i Slægt med nogen — som om noget var klippet over indeni mig, som jeg ikke kan forbinde. Der er kun et eneste, jeg vilde ønske. At jeg var hundrede Mile herfra.

STEIN

Og hvad saa?

LOUIS

Saa fandt jeg dog maaske engang mig selv. Bli-
ver jeg her, saa ved jeg, at jeg aldrig gør det. —
Du kender jo det Hele ligesaa godt som jeg — —
Far, Mor, Stuerne, Væggene. Far er saadan, og
Mor er saadan, og der er ingen Vej fra den ene
til den anden. Og saa det, at alt herhjemme er
aabent for alle som et Kontor, hvor fremmede Men-
nesker kommer og gaar, fuldt af Uro og Tomhed
og Træk, ja netop Træk — Gennemtræk!

STEIN

Du kan ikke regne i denne Tid, hvor saa meget andet staar paa Spil.

LOUIS

Men jeg?

STEIN

Naar først Strejken er forbi, bliver her Ro.

LOUIS

Det bliver her aldrig.

STEIN

Her har jo da før været Ro.

LOUIS

Aldrig.

STEIN

Saa skaf du Ro. Kast dig ind i Partiet og Bladet og glem alt det andet.

LOUIS

Det mener du jo slet ikke.

STEIN

Mener og mener . . .

LOUIS

Sig dog én eneste Gang din Mening rent ud uden Omsvøb.

STEIN

Uden Omsvøb . . en kongelig dansk Embedsmand!

LOUIS

Onkel Stein — naar jeg spørger mig selv rigtig til Bunds alvorligt . . nu maa du ikke smile . . .

STEIN

Nej, nej — hvad saa?

LOUIS

Saa synes jeg ikke, der er den Ting her, som vedkommer mig — i Fars Liv, i Mors, i deres indbyrdes Liv — jeg staar helt uforstaaende, udenfor i Grunden, ja saadan er det. Men du siger ikke noget derom hverken til Far eller Mor.

STEIN

Du maa jo dog engang tale ud.

LOUIS

Det er ikke sikkert. Saa meget Jøde er der vist i mig. Du ved, hvor meget jeg holder af Far.

STEIN

Det ved jeg.

LOUIS

Forstaar du saa ikke ogsaa, hvor jeg maa komme til at hade det, han er i?

STEIN

Hvem hader?

LOUIS

Netop hader. Alle de Tusinder, Far har kæmpet for, og som skulde have tjent ham, hans Midler og Maal — deres Tjener er han jo blevet i stort og smaat. De har taget ham, fra dig, fra mig, fra sig selv. Indtil de en skønne Dag ender med at tage ham helt — — forbi, ja.

STEIN

Tænk dog ikke paa saadant noget.

LOUIS

Har du ikke lagt Mærke til, hvor de sidste Maaneder har taget paa ham. Denne vanvittige Strejke og Forhandlinger, der aldrig faar Ende. Og saa det, at det var paa Bedstefaders Fabrik, at Strejken brød ud, og at det er ham, som Fars eget Blad angriber, haaner, spotter. Hver Aften samler Arbejderne sig udenfor Fabriken og raaber og skriger. Og det er Far, som maa give Signalet.

STEIN

Politik, min Dreng.

LOUIS

Alverdens Lumpenhed skjuler sig bag det Ord.

STEIN

Din Far og din Bedstefader har jo i en Menneskealder ikke vidst af hinanden.

LOUIS

Vidst . .

STEIN

Set til hinanden da. Hvis du kendte lidt til din Bedstefader, vilde du dømme anderledes. Han, der selv engang smed din Far paa Porten, som han nu har smidt sine Arbejdere.

LOUIS

Det er det, jeg nu synes, jeg forstaar.

STEIN

Naar du forstaar din Bedstefader, maa du jo ogsaa kunne forstaa din Far.

LOUIS

Forstaar du Far?

STEIN

Vi har været Venner i 30 Aar.

LOUIS

Forstaar du ham?

STEIN

Det er nok, at man holder af hinanden.

LOUIS

Det mener du jo ikke.

STEIN

Naar man er fyldt 47 Aar, mener man det.

LOUIS

Naar jeg læser det, Far skriver . . . (tager Bladet)
 som nu dette . . . eller ser ham blandt de Mennesker,
 der kommer her (kaster atter Bladet) eller hører ham
 tale paa Møder og Forsamlinger, saa kan jeg ikke
 andet — jeg maa vende mig bort og smile . . .
 (han tager Lommetørklædet frem og bider i det for ikke at briste i Graad).

STEIN

Saa, Louis —

LOUIS

Forstaar du mig saa?

STEIN

Ja, ja.

LOUIS

Jeg synes, det er saa forfærdelig trist. Jeg synes
 slet ikke, det er Far, men en anden, ringere. Jeg
 hører kun de andre, der taler og handler igennem
 ham. — Og dog er det ikke det værste.

STEIN

Det værste?

LOUIS

Du siger det ikke til Far?

STEIN

Selvfølgelig.

LOUIS

Ikke til et Menneske.

STEIN

Nej.

LOUIS

Jeg tror ikke mere paa Far.

STEIN

(rejser sig pludselig, staar et Øjeblik, gaar saa hurtig hen til ham og lægger
Hænderne paa hans Skuldre)

Louis, hør nu — nej, se mig i Øjnene — vi to er jo Venner. Ved du, hvad det er, du siger. Ved du, at det er Synd, blodig, uretfærdig Synd. Du tror ikke paa din Far. Netop han, der af egen fri Vilje brød med alt, Slægt, Venner, Fortid, Fremtid alt, for at vælge sit eget Liv og sin egen Skæbne. Og det er dig, der siger, at du holder af din Far.

LOUIS

Tror du ellers, jeg følte det saadan . . .

STEIN

(gaar tavs fra ham).

LOUIS

Naar jeg ser paa Far, navnlig i den sidste Tid, da han aldrig har Ro, saa synes jeg, at der er ligesom to Mennesker, den ene bag den anden, og den ene tror ikke paa den anden. Den ene er Far, som alle ser ham, saadan som han nu engang er blevet. Men den anden, som jeg tror, jeg kan føle — han er saadan, som Far han er.

STEIN

Hvordan er?

LOUIS

Saadan som jeg tror, han er.

STEIN

Tror og tror . . .

LOUIS

Saadan som jeg elsker ham da og maaske aldrig faar ham at se . . . (Han er stanset henne ved Verandadøren, vender sig pludselig og gaar hen til Stein) Der staar en Dame henne ved Laagen. Jeg kender hende ikke, men jeg synes, hun aabnede Laagen, da hun saa mig. Vil du ikke nok se, om det er til os? Jeg kan ikke . . .

(Louis gaar hurtigt ud til højre. Stein gaar hen mod Verandadøren)

FRU GERDA SOMMER

(er kommet op paa Verandaen, ser sig forundret omkring, da hun faar Øje paa Stein)

Undskyld, jeg syntes her stod en yngre Herre . .

STEIN

(bukker).

FRU SOMMER

Lidt yngre.

STEIN

En Smule, ja

FRU SOMMER

(ind)

Jeg vinkede til ham — saa trak han sig tilbage. Det var, som om jeg saa Daniel. Ja, for det er vel rigtigt, ikke sandt — Daniel Hertz boer her? Det var da ikke —

STEIN

Det var hans Søn.

FRU SOMMER

Ja, ja, naturligvis, hvor kunde jeg tro . . . (Hilser)
Mit Navn er Fru Sommer.

STEIN

Mit er Stein.

FRU SOMMER

Stein! Otto Stein! Herregud, Stein, kender De mig da ikke?

STEIN

Gerda Hertz!

FRU SOMMER

Sommer, ja.

STEIN

Sommer, ja, ja, ja. Gerda Sommerhertz! Ja, ja. Ja, undskyld, men De kom saa pludselig — dumpende fra Himlen —

FRU SOMMER

Fra Skive, ja.

STEIN

Men kære, sæt Dem dog ned. Værsaagod. Ja, Herregud ja, det er virkelig Dem.

FRU SOMMER

Ja, det er virkelig mig, som er her igen — efter tyve Aars Forløb.

STEIN

Tyve Aar — er vi saa gamle? (Da Fru Sommer ler) Ja, De var jo meget yngre?

FRU SOMMER

En 7—8 Aar vel.

STEIN

Herregud, ikke mere? (Da Fru Sommer atter ler) Naa ja, man kan ikke straks være galant, naar man i en Snes Aar har været ude af Øvelse. Kan De huske?

FRU SOMMER

Om jeg kan huske . . .

(De tier smilende en lille Stund, saa siger hun:) Daniel er ikke hjemme?

STEIN

Han er aldrig hjemme.

FRU SOMMER

Her lever han altsaa. Hvor alt forandrer sig. Dengang syntes jeg altid, hans Stuer lignede ham

selv, saa dæmpede og lune. Her er slet ikke noget, synes jeg, jeg kender.

STEIN

(rømmer sig beskedent).

FRU SOMMER

Slet ingen Ting.

STEIN

(rømmer sig igen).

FRU SOMMER

Jo, jo Dem — gamle trofaste Stein. De bliver, hvor De er.

STEIN

Helst, ja.

FRU SOMMER

Boer De endnu ved Østervold?

STEIN

Ja—a—

FRU SOMMER

I det gamle Hus?

STEIN

Ja—a—

FRU SOMMER

Var De ikke i Ministeriet?

STEIN

Var?

FRU SOMMER

De sidder der stadig?

STEIN

Undertiden.

FRU SOMMER

Og stadig ugift?

STEIN

Gagen er netop saadan, at den sikrer mig min Uafhængighed — man kan ikke gifte sig paa den.

FRU SOMMER

Og alt, alt andet er anderledes. Kun De er stadig den samme.

STEIN

Undskyld — ikke ganske.

FRU SOMMER

Ikke?

STEIN

Jeg er bleven Fuldmægtig siden sidst.

FRU SOMMER

Ak, ja — og hvad er vi andre blevet? Jo, Daniel. Hvordan lever han? Er han blevet ældre? Meget ældre?

STEIN

Som vi andre.

FRU SOMMER

Synes De, jeg er bleven meget ældre?

STEIN

Meget — naa . . .

FRU SOMMER

Men jeg er altsaa bleven gammel.

STEIN

Nej, nej, nej! Men jeg kan da ikke godt sige, at De er 18, naar jeg ved, at De er fyldt de 40.

FRU SOMMER

Endnu ikke, Stein.

STEIN

Saa fylder De sku til Pinse.

FRU SOMMER

Varer det længe, tror De, inden Daniel kommer?

STEIN

Det er vanskeligt at sige i denne Tid. Folket har slugt ham. Ja, De ved jo, at han leder den store Lockout —

FRU SOMMER

Daniel — ja, hvem skulde have tænkt det dengang! Saa stiltfærdig, gammeldags næsten. Og nu midt i den vildeste Strid — hadet — og hævet til Skyerne. — Daniel er meget lykkelig, ikke?

STEIN

Hvordan lykkelig?

FRU SOMMER

Gift altsaa.

STEIN

Det haaber jeg.

FRU SOMMER

Jeg har slet ikke spurgt, om hans Frue er hjemme?

STEIN

Skal jeg se —?

FRU SOMMER

Nej, nej! — Syntes De ogsaa, hun var saa smuk?

STEIN

Det husker jeg virkelig ikke.

FRU SOMMER

De husker dog mig.

STEIN

Dem! Som om det var igaar. De var . . . (da hun gaar hen mod Verandaen) . . . nu rødmer De.

FRU SOMMER

(med Ryggen til ham, leende)

Nej!

STEIN

Saa er der heller ikke noget ved at fortælle Dem det.

FRU SOMMER

Men hun er vist god og dygtig og trofast — (da Stein ikke svarer, vender hun sig) Fru Hertz altsaa. (Da Stein trækker paa Skuldrene) — Det maa De jo da vide, som kommer her hver Dag.

STEIN

Enten elsker man sine Venners Koner, eller ogsaa — elsker man dem ikke.

FRU SOMMER

Aa — kære, kære Stein, hvor er det dog dejligt at se det altsammen igen! I alle de Aar har jeg kun været her paa et Par Dages Gennemrejse. Og hvor jeg saa hadede det — Menneskene, Byen, alt . . !

STEIN

Ja, det var jo ikke Skive.

FRU SOMMER

Aa nej, jeg ved heller ikke — maaske elskede jeg det netop, men hadede det kun, fordi det ikke var mit. — Det er vist galt, det jeg siger — dumt, ikke . . ?

STEIN

Lad os kalde det kvindeligt.

FRU SOMMER

Men nu er jeg her igen!

STEIN

Aa Gud, ja . . . Gerda Hertz! Hvor vi sværmede
for Dem —

FRU SOMMER

Aa, Stein —

STEIN

Alle Fætrene — Rudolf og Gotfred og Daniel —

FRU SOMMER

Snik, Snak.

STEIN

Saa gjorde jeg det sku for dem allesammen.

FRU SOMMER

De gamle, uforbederlige Pebersvend! Er De lige-
saa pertentlig som den Gang? Alle Deres elskede
Bøger og Billeder! Staar endnu alle Askebægrene
paa samme Plads?

STEIN

Nej.

FRU SOMMER

Tænk —

STEIN

De staar der slet ikke. Jeg ryger nemlig ikke
mere.

FRU SOMMER

De er ikke gift. De ryger ikke. Drikker heller
ikke. Men hvad bestiller De da?

STEIN

Jeg holder Hund.

FRU SOMMER

Hvad gør De?

STEIN

Holder Hund.

FRU SOMMER

Og gamle Jomfru Brandt?

STEIN

Hun er død, det gamle Skind. Det var derfor, jeg tog Hund i Stedet.

FRU SOMMER

Nej, nej, nej — jeg synes, jeg kunde baade le og græde. Jeg tænkte det jo slet ikke saadan. Jeg sad derovre i Skive og drømte alting saa ganske, ganske anderledes. Kun mit Liv stod stille — alt andet skiftede. Og saa er det første, jeg møder, Dem, Stein. Og De har mistet Jomfru Brandt siden sidst — og faaet Hund i Stedet. (Tørrer Øjnene)

Ja, undskyld, men . . . (hun løfter Armene i Vejret, aander dybt ud og gaar hen til Verandaen, hvor hun stiller sig med Ryggen mod ham.)

Aa, Stein, det er dog ikke Glæde at se sin Ungdom igen. (Hen imod ham) Hvor det dog varer længe —

STEIN

Tak.

FRU SOMMER

Jeg har glædet mig til dette Øjeblik! Men naar saa den Glæde kommer, som man ventede saa længe —

og 20 Aar, tænk Dem, tyve lange Aar ligger derimellem . . . er det saa Glæde mere? Aa, hvad ved man, naar man er 18 Aar og har et Hjærte . . . (stanser, stryger sig over Panden). Nej, det var ikke dér, jeg vilde hen . . .

STEIN

Det var ogsaa et farligt Sted.

FRU SOMMER

Ja, De smiler. De tror vist, at De forstaar mig. Alle undrede sig vel dengang. De undrede Dem vist ogsaa, Stein, da jeg giftede mig og slog mig ned som Embedsfrue i en lille snæver Provins.

STEIN

(løfter Skuldrene, tier).

FRU SOMMER

De begreb det ikke, sig det kun. De troede vel, at jeg den Gang var fuld af alt det nye og af Lyst til at prøve det? — Men fra den Dag, da Daniel med ét brød ud, saa voldsomt, saa meningsløst langt ud over alle Grænser, saa vaagnede der i mig et Had til det ny og en Trang til det gamle. Maaske ikke saa meget af Trang som af Trods. Men jeg følte pludselig, at jeg i Grunden aldrig havde villet det ny.

STEIN

Kvindens Vilje!

FRU SOMMER

Hvad tror De, en Kvinde vil, naar hun elsker?

STEIN

(ser spørgende paa hende)

FRU SOMMER

Ja, jeg elskede min Mand.

STEIN

Ja, ja, selvfølgelig.

FRU SOMMER

Husker De Sommer?

STEIN

Som man husker —

FRU SOMMER

De syntes vist heller ikke om ham?

STEIN

Han var et godt Hoved.

FRU SOMMER

Han var meget, meget mere.

STEIN

En meget fin Jurist, ja.

FRU SOMMER

Han var det bedste Menneske, Stein. Ja, mig
maa De da tro.

STEIN

Selvfølgelig.

FRU SOMMER

Hvorfor siger De mig ikke rent ud, hvad De mener?

STEIN

Jeg?

FRU SOMMER

De kunde ikke taale ham.

STEIN

Jamen, kære —

FRU SOMMER

Daniel heller ikke. Ingen af dem. Ingen. Han var Dem for fin, for fornem —

STEIN

Naa-aa —

FRU SOMMER

Netop det, jeg elskede.

STEIN

Ja, ja.

FRU SOMMER

Netop, ja! Alt det krybende og smaafolksvenlige, det blev mig lidt efter lidt saa inderlig imod. Hele Rosset af lurvet og snavset Proletariat, som vi sværmede for paa Afstand, det blev mig mere og mere ækelt, jo mere det rykkede nær. Og da saa Daniel begik den sidste store Latterlighed — giftede sig med

et Pigebarn, som jeg havde set fjase med Arbejderne udenfor Fabrikens Port, og som vi allesammen vidste — ja, Gud og Hvermand sagde det da, Stein — —

STEIN

(pludselig lyttende)

Hyss . . .

(Fru Valborg Hertz er imidlertid kommet op paa Verandaen fra Haven.)

STEIN

(gaar smilende hen imod hende og siger)

Ja, Fru Hertz — vi staar naturligvis som alle andre og slaas om Arbejdere og Fabriker — — (De er kommet hen til Fru Sommer) Det er Fru Gerda Sommer, født Hertz, en Kusine til Daniel.

FRU SOMMER

Fruen har maaske hørt mit Navn?

FRU HERTZ

Nej, vi hører jo ikke saa meget til Familien.

FRU SOMMER

Jeg er kommet hertil fra Jylland. Og vilde altsaa gerne hilse paa Daniel.

FRU HERTZ

Daniel —?

STEIN

Ja, Fru Sommer er altsaa en Kusine.

FRU HERTZ

Det var da ikke for det, Stein. Men jeg kalder jo altid selv Hertz for Hertz. (Lille Pavse.) Vil Fru Sommer ikke sidde ned? — Vil Fru Sommer ikke have Hatten af?

FRU SOMMER

Nej, Tak.

FRU HERTZ

Ja undskyld — jeg hænger blot mit eget ud. (Hun gaar ud af Døren til højre.)

FRU SOMMER

Tror De, hun hørte noget?

STEIN

Det tror jeg ikke.

FRU SOMMER

Synes De, hun er smuk?

STEIN

Maa jeg betænke mig til imorgen?

FRU SOMMER

Det er jo ikke engang hendes egne Tænder . . .!

(Fru Hertz atter ind fra højre.)

STEIN

Ja, nu maa De undskylde. Pligten kalder. Jeg skal være i Ministeriet Kl. 12. Og nu er den 3 Kvarter paa 2. Saa der er ikke megen Tid at spille.

FRU SOMMER

Farvel, Stein. Jeg kigger maaske op til Dem i Eftermiddag.

STEIN

Tak, men saa ikke gærne mellem 5 og 7.

FRU SOMMER

Nej —

STEIN

Saa gaar jeg nemlig Tur med Hunden. Og jeg kan nu en Gang ikke lide at svigte. Farvel — jeg gaar denne Vej — farvel.

(Han gaar ud gennem Døren til højre.)

FRU HERTZ

(efter en lille Pavse)

Vil Fru Sommer ikke nyde noget? Et Glas Øl?

FRU SOMMER

Nej, Tak.

FRU HERTZ

De drikker maaske hellere en Soda?

FRU SOMMER

Tak, Fru Hertz — helst slet ingen Ting.

FRU HERTZ

(lidt efter)

Fruen er født Hertz som . . Hertz altsaa?

FRU SOMMER

Ja, Daniels Far og min Far var Brødre.

FRU HERTZ

Saa er De altsaa gamle Bekendte?

FRU SOMMER

Meget gamle, ja.

FRU HERTZ

Men De maa da være yngre end mig? Ikke saa lidt maaske?

FRU SOMMER

Hvor gammel er De, Fru Hertz?

FRU HERTZ

Ja, det er jo — 39.

FRU SOMMER

Ja, saa er jeg jo noget yngre.

(Lille Pavse.)

FRU HERTZ

Hertz har jo saa skrækkelig travlt i disse Dage. Han faar saamænd næppe Tid til at sluge Maden.

FRU SOMMER

Og Daniel kan taale alt det Arbejde?

FRU HERTZ

Arbejde? De snakker jo da bare. (Da Fru Sommer smiler.) Ja, det er da ikke saadan Arbejde.

FRU SOMMER

Jeg mente — Daniel var jo ikke særlig stærk, da han og jeg kendte hinanden.

FRU HERTZ

Hvad skal saa vi andre sige. Jeg har aldrig fejlet noget. Det er noget, man vænnes til fra lille af. Vi havde ikke Raad til at fejle noget hjemme hos os. — Ja, Far var nemlig ansat paa gamle Hertz' Fabrik.

FRU SOMMER

Ja saa.

FRU HERTZ

Naa, det troede jeg, De vidste.

FRU SOMMER

Ja, nu da De siger det. — — Jeg saa en ung Mand staa her oppe før, da jeg kom. Det var maaske Deres Søn?

FRU HERTZ

Ja, det har vel været Louis.

FRU SOMMER

Han er smuk. Jeg kunde se, at det var Daniels Søn. Han lignede Daniel som ung.

FRU HERTZ

Louis ligner da ingen Jøde. Ja, undskyld — De er vel ogsaa selv, altsaa . . .

FRU SOMMER

Det behøver De da ikke at undskylde.

FRU HERTZ

Nej, jeg mente blot, at Louis har da slet ikke Hertzernes Næse. — Fru Sommer er gift?

FRU SOMMER

Jeg mistede min Mand for et halvt Aarstid siden.

FRU HERTZ

Det var da sørgeligt. — Saa er De maaske herovre for at more Dem lidt?

FRU SOMMER

(bøjer Hovedet.)

FRU HERTZ

Deres Mand ligger maaske herovre?

FRU SOMMER

Nej, nej — (brister pludselig i Latter, siger saa:) Undskyld, kære Fru Hertz, men kender De ikke det, at man pludselig kommer til at le, skønt man ligesaa godt kunde græde. (Rejser sig utaalmodigt) Men De maa da være lykkelig. De har Deres Mand, Deres Søn, Deres Hjem —

FRU HERTZ

Ja, herinde er der nu ikke saa pænt med alle de Bøger og de grimme, gammeldags Stole.

FRU SOMMER

De er da smukke, synes jeg.

FRU HERTZ

Ja, det er jo Empire. Men jeg sværmer nu for Mekka til et Herreværelse. Jeg har saa tit plaget Hertz om nogle nye Møbler til herinde. Inde hos mig kan De tro, jeg har faaet det pænt. Blaat Plysch og Nøddetræ. Men Hertz vil nu ikke af med det her, fordi det altsaa er noget fra da han var hjemme.

FRU SOMMER

Det kan jeg godt forstaa.

FRU HERTZ

Ja, jeg ikke.

FRU SOMMER

Ikke?

FRU HERTZ

Nej.

FRU SOMMER

Hvorfor dog?

FRU HERTZ

Nej.

FRU SOMMER

Hvis De nu selv havde noget fra Deres Forældres Hjem?

FRU HERTZ

Det har jeg ikke.

FRU SOMMER

Jamen, hvis De nu havde?

FRU HERTZ

Jamen, jeg har ingenting. Ikke en Stump. Der var slet ingen Ting. Ikke saa meget som til Begravelsen. Far arbejdede jo nemlig. Han var alt-saa Arbejder, simpel Arbejder paa Hertz' Fabrik.

FRU SOMMER

Herregud, det er da en ærlig Sag.

FRU HERTZ

De havde maaske Lyst? Gamle Hertz var en haard Hund, kan De tro.

FRU SOMMER

Saadan kender jeg ikke Onkel.

FRU HERTZ

Men jeg kender ham. — Ja, jeg har nemlig ogsaa engang arbejdet. Det er nemlig ingen Skam at arbejde.

FRU SOMMER

Nej, hvem siger dog ogsaa dét?

FRU HERTZ

Naa—aa. Men nu har han jo faaet det saa godt.

Aa, den Gamle var jo som rasende og raabte op i Bladene om, at Strejken var i Strid med Overenskomsten og saadan. Nu kan han jo se, hvordan han faar dem til at gaa i Arbejde. Hvis vi blot holder ud nogle Dage endnu, kommer den Gamle nok til at krybe til Korset.

FRU SOMMER

Det ligner ikke Onkel.

FRU HERTZ

Naar Victor siger det! Han tager ikke fejl.

FRU SOMMER

Hvem er Victor?

FRU HERTZ

Victor . . Victor Theisen . . ham har De da nok hørt tale om. Han er altsaa en Broder til mig og saadan en Slags Fører for de yngre. Vi tog ham ud af det, Hertz og jeg, og siden blev han saa Typograf ved Bladet, og nu er han en Slags Redaktionssekretær derhenne og i Bestyrelsen for Forbundet, og Hertz kan slet ikke uden ham.

FRU SOMMER

Hvor underligt —

FRU HERTZ

Hvad underligt?

FRU SOMMER

Daniel — i alt det!

Henri Nathansen: Daniel Hertz.

FRU HERTZ

Det kan han takke mig for. Ellers havde han nu gaaet derhjemme som han den anden, Gotfred, og faaet Fabriken og Kone og Børn efter den Gamles Recept. Han skulde jo have haft en Jødepige af den rigtige Slags, ved De vel nok —

FRU SOMMER

Nej?

FRU HERTZ

Gud jo! Den Gamle var helt vild. Han kom farende ud til os foran paa Broen, hvor vi boede, Hertz og jeg, og han tiggede og bad for sig og vilde købe mig til at give Slip paa ham — nej! Og da jeg saa sagde, at Hertz vilde gifte mig, saa blev han først saa hvid som en Væg, men saa slog han sig paa Brystet og raabte og skreg op om, at det skulde blive til vores Ulykke, og at det vilde Hertz fortryde paa, og det lagde ham i Graven. Og Hertz stod dér og tog Næsen til sig, men jeg stak hen i Krogen og holdt Lommetørklædet i Munden og lo, saa jeg var nær ved at revne —

FRU SOMMER

De maa ikke le — det gør mig saa ondt.

FRU HERTZ

Herregud — Hertz troede jo, at jeg græd. Og det skulde han jo ogsaa. For det var jo saa sørgeligt.

(Hun holder pludselig op, lytter) Dér er vist Hertz . . . (Løber hen til Entredøren til højre, aabner den:) Naa, hvordan gik det saa . . . ?

HERTZ

(udenfor)

Lad mig dog først komme ind —

(Hertz kommer ind, bleg, anstrængt. Stanser pludselig da han ser Fru Sommer, der smilende har vendt sig imod ham.)

FRU HERTZ

Det er en Kusine, som vilde hilse paa dig —

HERTZ

Gerda! — Er det rigtigt? — Er det dig?

FRU SOMMER

(imod ham)

Ja, Daniel —

HERTZ

Dig, Gerda! — Jeg drømmer ikke?

FRU SOMMER

Det er mig, Daniel.

HERTZ

Jamen, kære, kære . . . (Til Fru Hertz) Det er en Veninde, Valborg, en gammel, gammel kær Veninde fra længe, længe siden — ikke Gerda?

FRU SOMMER

Jo, det er længe siden.

HERTZ

Og nu er du kommet tilbage? Bliver du her?

FRU SOMMER

Nogle Dage, tænker jeg.

HERTZ

Her hos os, mener jeg?

FRU SOMMER

Nej, Daniel.

HERTZ

Vist saa. Hvor er dit Tøj? Paa et Hotel? Vi har jo Plads, ikke sandt Valborg?

FRU HERTZ

Hvor mener du?

FRU SOMMER

Nej, nej —

HERTZ

Snik Snak. (Til Fru Hertz) Gør Louis' Værelse i Stand. Han kan ligge inde hos mig. Men lidt hurtig, Valborg.

FRU HERTZ

Hvad blev det saa til derhenne?

HERTZ

Ingenting. — Lad det nu blot blive gjort.

(Fru Hertz gaar ind til venstre.)

HERTZ

(tager Fru Sommers Haand)

Kom nu her, Gerda. Lad os sætte os lidt. Jeg er saa træt — og saa dét, at du pludselig staar dér. — Det er en stor, stor Glæde.

FRU SOMMER

Er det, Daniel?

HERTZ

(nikker tavs. De sidder en Stund og ser smilende og bevæget paa hinanden — saa siger han:)

Jeg troede jo, at alt var forbi og aldrig kom igen. Og nu ser jeg dig igen.

FRU SOMMER

Du kendte mig dog ikke straks.

HERTZ

I samme Nu.

FRU SOMMER

Du syntes vist, jeg havde forandret mig meget.

HERTZ

Slet ikke. — Saa næsten slet ikke da. — Har du ellers talt med nogen?

FRU SOMMER

Stein var her.

HERTZ

Naa?

FRU SOMMER

Og din Hustru altsaa. Hun er smuk —

HERTZ

Men nu du selv? Hvad vil du nu? (Da Fru Sommer bøjer Hovedet med et Skuldertræk) Ja, jeg saa det i et Blad, at du havde mistet din Mand. Livet gør os ensomme, Gerda.

FRU SOMMER

Det har du da ikke følt.

HERTZ

Nej — nej — men lad os ikke tale om mit. Jeg trænger til at tale om andre Ting. Nu har jeg jo dig.

(De sidder en Stund tavse og smilende. Saa siger Hertz dæmpet, som om han fortsatte en Tankegang)

HERTZ

. . . Nu begynder jeg i Grunden først rigtig at forstaa det. At du virkelig er kommen — er her altsaa. At det er dig, Gerda, jeg ser igen. Der har dog vist altid ligget noget i mig, i dig vel ogsaa, som Livet en Gang skilte, men som aldrig helt . . . tror du ikke . . .

FRU SOMMER

(nikker favs).

HERTZ

. . . Der kommer jo en Tid, da man forstaar. —

Men nu vil vi ikke tale om dét, der er forbi. Lad os glæde os over dét, som er. — Naar kom du?

FRU SOMMER

Nu.

HERTZ

Og allerede her?

FRU SOMMER

Er det for tidligt?

HERTZ

Og du talte med Stein?

FRU SOMMER

Ja.

HERTZ

Den samme som altid.

FRU SOMMER

Det var, som om jeg sidst havde set ham igaar.

HERTZ

Ja, han er den eneste trofaste fra gamle Dage.

FRU SOMMER

Saa, saa —

HERTZ

Var det da — til nu.

FRU SOMMER

Ja, den Gang — — —

(Pavse.)

HERTZ

Gerda —

FRU SOMMER

Ja?

HERTZ

Nej, ingenting.

FRU SOMMER

Hvad var det, Daniel?

HERTZ

Ikke noget.

FRU SOMMER

Sig mig det saa.

HERTZ

Du vil forstaa mig, ikke, Gerda? — Jeg mødte just idag noget af min egen Fortid. Hvor Livet dog er mærkeligt, mærkeligt . . . (Han sidder lidt tavs, siger saa.)

Jeg saa Far paa Mødet nu til Morgen. Han var tilsagt. Det var paa hans Fabrik, ved Du, at Strejken brød ud — det er til syvende og sidst ham, det staar paa den Dag idag. Nu mødte han altsaa selv.

Han stod dør overfor Udvalget paa den anden Side Skranken. Han talte stærkt og længe. Anraabte, anklagede, advarede. Det var som om en anden Tid, en anden Aand stod op af Graven. Men hvor var han dog bleven gammel, hvid og gammel.

FRU SOMMER

Saadan er jo Livet, Daniel.

HERTZ

Det var alligevel ikke dét, jeg følte saa dybt. Det samme har jeg mærket hos mig selv, at vi tror, vi lever, og saa er det Livet, der bruger os. Nej — det, jeg følte, var noget ganske andet. Noget som et Spyd, jeg havde kastet, og som vendte tilbage og ramte mig selv. I mit Hjærte.

FRU SOMMER

Det har vel ogsaa andre følt.

HERTZ

Ikke saa stærkt som jeg idag. For Gerda . . aa, Gudskelov at du er kommet —

FRU SOMMER

Jeg?

HERTZ

Du ja, netop du — den eneste, jeg kunde sige det til. Det var, som om noget af min Fortid stod op og krævede mig til Regnskab, mens Far talte. Noget fra den Tid ogsaa, da du og jeg . . . (med et Smil) . . . du behøver ikke at se saa forfærdet paa mig. Var du ikke netop kommet idag, havde jeg vel slet ikke tænkt paa dig. Men for første Gang i mange, mange Aar har jeg stanset foran mit Liv for at spørge.

FRU SOMMER

Du fik det jo, som du vilde.

HERTZ

Du jo ogsaa. — Men dét, vi drømte . . . ?

FRU SOMMER

(rejser sig)

Nu skal vi ikke spørge om dén Gang, Daniel.
Nu er jeg jo kommet tilbage.

(Fru Hertz kommer ind fra venstre.)

FRU HERTZ

Saa er der i Stand, Hertz.

HERTZ

(smilende)

Det er jo ikke mig, der skal være der, Valborg.
(Til Fru Sommer) Dit Værelse er i Stand, Gerda, hvis
du vil hvile dig lidt. — Der er vel en Sofa derinde,
Valborg?

FRU HERTZ

Det ved du jo, der ikke er.

FRU SOMMER

Det er ogsaa saa ganske unødvendigt, Fru Hertz.

HERTZ

Skulde vore Gæster ikke have det bedste? (Til Fru
Hertz) — Du kan tage den, der staar inde hos mig.

FRU HERTZ

Det gamle Spektakel.

HERTZ

Kan du selv?

FRU SOMMER

Vi kan hjælpes ad, Fru Hertz.

FRU HERTZ

Tak, jeg tror, jeg kan bedre selv.

(En Pige kommer ind fra højre.)

HERTZ

Er der noget?

PIGEN

Det er en Herre, der spørger efter Herren.

FRU HERTZ

(aabner Døren til venstre for Fru Sommer)

Værsgod. Det er her igennem.

HERTZ

Paa Gensyn, Gerda.

(Fru Hertz og Fru Sommer ud til venstre.)

HERTZ

(til Pigen)

Er det Theisen?

PIGEN

Nej.

HERTZ

(gaar hen til Døren, aabner den, udbryder overrasket:) Dig, Gotfred!
 (Rækker ham Haanden og gaar frem med ham. Til Pigen:) Hvis Hr.
 Theisen skulde komme, saa sig mig det, inden De
 lukker ham ind. (Pigen ud.)

HERTZ

Naa, Gotfred, dét maa jeg sige! Værsaagod — sæt dig ned. (Rækker Cigarer) Vil du ryge?

GOTFRED

Nej, Tak.

HERTZ

Snik Snak — tag nu.

GOTFRED

Det er Schabbes.

HERTZ

(smiler)

Herregud — (sætter Cigarkassen hen, lægger ubemærket den Cigar, han selv har taget, tilbage igen.)

GOTFRED

Det er jo ikke for min egen Skyld, ved du. Men naar det nu kan glæde Far.

HERTZ

Overtro —

GOTFRED

Det er saa meget af det ogsaa, som vi andre tror paa.

HERTZ

Naa, Gotfred — hvad har du saa paa Hjærte? Ja, for noget er der jo altid, den sjældne Gang, du vover dig ind i Løvens Hule, trods baade Forbud og Schabbes.

GOTFRED

Jeg kommer fra Far.

HERTZ

(rejser sig)

Fra Far!

GOTFRED

(rækker Hertz et Brev)

Far bad mig besørge dette til dig selv personlig.

HERTZ

(aabner — læser)

„Fabrikant Gerson Hertz udbeder Samtale idag. Bedes opgive Overbringeren heraf, naar og hvor belejligt.“ (Vender Brevet) Far . .? Tale med mig . .?

GOTFRED

(nikker)

HERTZ

Med mig? Om hvad?

GOTFRED

(løfter Skuldrene)

HERTZ

Er det noget om Mødet idag, tror du?

GOTFRED

Det ved jeg ikke, Daniel.

HERTZ

Spurgte du ham da ikke?

GOTFRED

Far holder ikke af Spørgsmaal.

HERTZ

Hvad skulde det ellers være?

GOTFRED

Det ved jeg ikke.

HERTZ

Men hvad tror du?

GOTFRED

Det er jo ikke godt for mig at vide.

HERTZ

Er det noget om Strejken, kan jeg under ingen Omstændigheder mødes med Far udenfor Voldgiften. Det maa du jo kunne forstaa.

GOTFRED

Behøver du at vide mere, end jeg ved.

HERTZ

Du ved jo ingenting, siger du.

GOTFRED

Nej.

HERTZ

Naar jeg ser dig, Gotfred, saa ved jeg ikke, om jeg skal le eller græde.

GOTFRED

Saa le, Daniel.

(Hertz ler, Gotfred ogsaa med smaa forlegne Grynt.)

HERTZ

Hvad sagde Far, da han kom fra Mødet?

GOTFRED

Han tog sin Bønnebog og gik hen i Synagogen.

HERTZ

Det gjorde han altid. Han smed mig paa Porten, fordi jeg vovede at kny, og saa bøjede han sig i Ydmyghed for sin Gud. Andre bøjede han sig aldrig for.

GOTFRED

Naa, ja —

HERTZ

Du tror jo ikke selv.

GOTFRED

Tror og tror. Jeg gaar hver Fredagften med Far i Synagogen, og jeg synes der er godt at være.

HERTZ

Du hører jo ikke hjemme der.

GOTFRED

Har du aldrig i dine Tanker staaet med Far i Synagogen som den Gang vi var Dreng? Føler du dig altid saa tryk blandt de andre?

HERTZ

Altid.

GOTFRED

Jeg ikke.

HERTZ

Du hører dem jo heller ikke til.

GOTFRED

Er du saa sikker paa, at du gør det?

HERTZ

Det er vanskeligt at tale sammen, naar man er saa langt fra hinanden.

GOTFRED

(med et Smil)

Naa, det gaar dog ganske godt.

HERTZ

. . . Jeg er glad, fordi jeg den Gang brød ud — lykkelig, ja. Ser jeg paa dig, og tænker jeg paa, at mit Liv kunde være blevet som dit — i de samme trange Gyder af Respekt og Hensyn og Fordom, uforanderlig kresende om det samme lille Punkt — Forretning, Forretning og atter Forretning —

GOTFRED

Der skal jo nogen til det ogsaa, Daniel.

HERTZ

Jeg hadede Forretning. Jeg hadede Fars Maade

at drive Forretning paa, tale om den paa, og jeg tænkte med Gru paa den Dag, da jeg skulde lænkes til den. Aldrig gav Far frivillig, fordi han saa, at andre trængte. Altid var det ham og ham og atter ham. Han var Herre, de andre Slaver. Først naar han blev tvungen dertil, gav han sig, modvillig, kæmpende, Øre for Øre —

GOTFRED

Krig er Krig.

HERTZ

Livet skal ikke være Krig.

GOTFRED

Naar det nu er det.

HERTZ

Hvis er saa Skylden?

GOTFRED

Hvis var Skylden den Gang?

HERTZ

Jeg vilde leve.

GOTFRED

Naa ja, det vil vi jo gjerne alle.

HERTZ

Hvorfor gjorde du det saa ikke?

GOTFRED

Jeg blev nu altsaa hjemme . . . (Med et Smil) Det
havde jeg lovet en Gang . . .

HERTZ

(med det samme Smil)

Ja—ja . . .

(Pavse.)

GOTFRED

Kan du huske den Aften, da salig Mor kom ind
til os og fortalte, at Folkene altsaa havde fornærmet
Far paa Fabriken . . .

HERTZ

Og vi to Purke svor paa at hævne det —

GOTFRED

Ja, den Gang . . .

HERTZ

Den Gang, ja . . .

GOTFRED

Var det det samme, du kom til at tænke paa?

HERTZ

Ja.

GOTFRED

Hvor underligt forresten. (De sidder en Stund tavse, saa
siger han:) Naa, Daniel — hvad skal jeg saa svare Far?

HERTZ

Jeg kan ikke.

GOTFRED

Daniel —

HERTZ

Jeg kan ikke, det maa du da kunne forstaa. Far og jeg kan ikke mødes. Til hvad Nytte ogsaa? Jeg ved jo, hvad Far vil sige, det samme han sagde paa Mødet idag, et rasende Udfald mod Partiet, dets Førere, dets Midler og Maal . . lovløst . . ryggesløst kaldte han det.

GOTFRED

Jeg synes, Far har Ret.

HERTZ

Selvfølgelig.

GOTFRED

Ikke selvfølgelig. Jeg synes det. Jeg føler det som Brud paa Tro og Love. Jeg siger slet ikke noget til de andre, der sætter Magt mod Ret. Men du, Daniel?

HERTZ

Det er Sagen, ikke mig, det gælder.

GOTFRED

Var det ikke dig, der gav Stødet?

HERTZ

I vilde ikke bøje jer for vore berettigede Krav.

GOTFRED

Hvad var da den Overenskomst, der bestod.

HERTZ

Den bestod ikke mere.

GOTFRED

Bestod den ikke? Er Underskrift og stemplet
Papir da ikke mere noget?

HERTZ

Forudsætningen var bristet.

GOTFRED

Forudsætningen . . ? (Smiler) Det mener du jo ikke,
Daniel.

HERTZ

Naar jeg siger det, mener jeg det. — Det var
maaske ikke jer, der smed de 5 Arbejdere paa Porten?

GOTFRED

De havde fornærmet Far.

HERTZ

Det er ikke bevist.

GOTFRED

I mit Paahør siger jeg dig.

HERTZ

Det er ikke Bevis.

GOTFRED

Naar jeg siger det? Naar jeg tør aflægge min
Ed derpaa?

HERTZ

Du er Part i Sagen.

GOTFRED

Saa maa jeg vel ogsaa vide det.

HERTZ

De andre benægter det.

GOTFRED

Hvem tror du da?

HERTZ

Jeg skal ikke tro. Jeg skal dømme.

GOTFRED

Naa, ja — saa dømme. Men hvad vil du da dømme?

HERTZ

Vort Standpunkt er dette: Far har brudt den gamle Overenskomst ved uden Grund at bortvise 5 Arbejdere. Det strejkede vi paa. Fabrikkerne svarede med en Lockout. Nu forlanger vi yderligere Garantier for at lave en ny Overenskomst med jer og gaa i Arbejde igen.

GOTFRED

Mere Løn?

HERTZ

Ja.

GOTFRED

Og mindre Arbejdstid?

HERTZ

Ja.

GOTFRED

Og de 5 Arbejdere?

HERTZ

Dem maa Far tage i Arbejde igen.

GOTFRED

Aldrig! Saa kender du ikke Far.

HERTZ

Han bliver nødt dertil.

GOTFRED

Aldrig! (Lidt svagere.) Aldrig.

(Pavse)

GOTFRED

Hvad maa jeg saa svare Far?

HERTZ

Ingenting. (Lidt efter) Gemt er ikke glemt.

GOTFRED

Det kan ogsaa være godt at glemme.

HERTZ

Far og jeg var altid i modsatte Lejre. Lad os blive, hvor vi er. Jeg husker hans Haardhed, hans Kulde, hans vanvittige Had fra dén Gang —

GOTFRED

Had?

HERTZ

Ja, Had.

GOTFRED

Forstaar du da ingenting? — Far elskede dig jo, Daniel.

HERTZ

Aa, Gotfred —

GOTFRED

Mest dig, ja.

HERTZ

Saa var det vel derfor, han jagede mig bort?

GOTFRED

Just derfor — ja, netop. Havde han elsket dig mindre, havde hans Sorg været mindre. Nu tog den Magten fra ham, som dit Had tog Magten fra dig.

HERTZ

Had?

GOTFRED

Daniel . . . (De ser paa hinanden, saa bøjer Daniel Hovedet. Kort Stillehed.) Daniel — lov mig, at du vil komme — sig i hvert Fald ikke nej. Vidste du, hvad denne Tid har kostet Far, hvad de Par Ord til dig har kostet ham! Du har selv set ham idag — følte du da slet ingen Ting? Naa ja, Daniel — vi er jo alle Menne-
sker . . .

Lover du mig saa at tænke derover og maaske sende Bud?

(Pigen kommer ind fra højre.)

PIGEN

Hr. Theisen er derude.

HERTZ

Ja, ja — et Øjeblik. (Pigen ud.)

GOTFRED

Ja, saa gaar jeg altsaa. (Rækker ham Haanden.) Er du vred paa mig, Daniel?

HERTZ

Paa dig, Gotfred . . .

GOTFRED

Hav det nu godt. Du ser ud, som om du ogsaa snart kunde trænge til Ro. (Med et Blik hen paa Verandadøren) Jeg skal vel denne Vej? (De gaar op mod Døren, Gotfred stanser) Maa jeg . . . hilse?

HERTZ

Hvis det kan glæde dig, Gotfred. (Gotfred tager hans Haand.) Tak, fordi du kom.

GOTFRED

Tak selv, Daniel.

(Gotfred gaar ad Verandaen gennem Haven. Hertz staar i Døren og vinker Farvel. Saa gaar han hurtig hen og aabner Døren til højre for Victor Theisen.)

THEISEN

Naa, I kom ikke videre, hører jeg.

HERTZ

Ikke et Skridt. Vi holder Møde igen iaften — det sidste Forsøg. Og saa . . ? (Han ser Theisen tage en Cigar af Kassen og siger smilende:) Værsaagod, Theisen.

THEISEN

Ja, Tak. (Tænder) Saa prøver vi Kræfter et lille Stød endnu.

HERTZ

Jeg er snart træt.

THEISEN

Hvad Fanden —

HERTZ

Dødtræt.

THEISEN

Hvad skal en anden en saa sige? Jeg har da ogsaa lidt at gøre — med Bladet og Møder og Forbundet og det Hele.

HERTZ

Saa har du vel flere Kræfter.

THEISEN

Gudsketak, ja.

HERTZ

Og ikke noget Ansvar.

THEISEN

I ældre har aldrig villet give mig det. Jeg har tilbudt mig Gang efter Gang. Du har selv lovet mig det, ja med Bladet f. Eks. Hvorfor fik jeg det saa ikke?

HERTZ

Fordi du endnu ikke har nogen Følelse af, hvad Ansvar er.

THEISEN

Ansvar ta'r man.

HERTZ

Naar Tusinder af Menneskers Skæbne ligger i Ens Haand.

THEISEN

De lider jo ingen Nød.

HERTZ

Med 1 Krone om Dagen?

THEISEN

Jeg har selv engang levet af mindre.

HERTZ

Saa tænkte du vist ogsaa anderledes.

THEISEN

Jeg tænkte det samme som nu. At det skulde blive de andre, der kom til at betale Gildet.

HERTZ

Du ved jo ligesaa godt som jeg, hvor langt der er til Bunden.

THEISEN

Skidt med det, Hertz. Man kan beværte Tusind med et Par Fisk og fem halve Rundstykker med Smør, blot man forstaar Anretningen. Man skal bare faa dem til at tro paa, at de faar noget.

HERTZ

Naar man ikke selv tror, kan man ikke faa andre til det.

THEISEN

Saa tror man altsaa.

HERTZ

Ja, du kan smile din Tvivl bort. Jeg ikke. Er en Aftale ikke en Aftale? Og den, der bryder den, har han Ret?

THEISEN

Den, der sulter, har Ret.

HERTZ

Fraser, Theisen — fede, tomme Fraser, der ikke mætter en sulten Mave.

THEISEN

Vi har ikke brudt noget.

HERTZ

Det er jo Spørgsmaalet.

THEISEN

Det er sku Svaret, kære.

HERTZ

Det er Spørgsmaalet, Theisen. Dét, som har ligget og ulmet i mig fra den første Dag, Strejken brød løs. Du holdt paa, at vi havde Ret dertil, de yngre i Forbundet ogsaa, og I fik mig overtalt til at tro derpaa. Men troede jeg selv?

THEISEN

Partiet tror.

HERTZ

(med Haanden paa sit Bryst)

Hvem fik dem til det?

THEISEN

Ja, hvad saa?

HERTZ

Samvittigheden, Theisen.

THEISEN

Synes du, den er bedre hos det andet Parti?

HERTZ

Det er ikke noget Svar.

THEISEN

Det er Svar nok.

HERTZ

Fordi en anden stjæler en Krone, har du saa ogsaa Lov dertil?

THEISEN

Hvis det er min, han har stjaalet, ja.

HERTZ

Sophisteri —

THEISEN

Hvordan sagde du?

HERTZ

Sophisteri.

THEISEN

Tak.

HERTZ

Og nu staar vi der. Bunden skrabet. Vi kan maaske faa Arbejderne til at sulte et Par Dage endnu. Og hvad saa?

THEISEN

Der behøves maaske ikke mere.

HERTZ

Maaneder, Theisen.

THEISEN

Dage maaske.

HERTZ

Er ikke Kassen tom? (Theisen nikker.) Er ikke Arbejderne begyndt at knurre? (Theisen nikker.) Er ikke vi andre nær ved at segne af Træthed og Spænding?

(Lille Pavse.)

THEISEN

Hør nu, Hertz — det er derfor, jeg er kommen. Jeg sagde før, at vi kunde holde ud en Tid endnu. Det er Sludder. Som du selv siger — Kassen er tom, Arbejderne mukker. Vi var sammen nu til Morgen, Bestyrelsen henne i Forbundet, og den var jo tydelig for os alle, at Bunden var naaet. Men saa var det altsaa, at der dukkede en Plan op, som maaske kan redde os. Vi har følt os før, og der er Tjans. Og det er altsaa den, jeg er sendt herhen for at høre din og Bladets Stilling til.

HERTZ

Hvad er det for en Plan?

THEISEN

Nu maa du ikke misforstaa mig —

HERTZ

Nej — men hvad er det?

THEISEN

Om det kommer til at gaa ud over den ene eller den anden, kan jo være os det samme. Naar man slaas, er man ikke i Familie —

HERTZ

Nej — nej —

THEISEN

Altsaa. Vi har erklæret Strejken hos din Far, og vi kan ikke faa ham til at makke Ret. Vi har al-

tid vidst, at de andre Fabrikanter i Branchen hadede ham af et godt Hjærte — han er jo Herre paa Markedet og kan byde dem, hvad det skal være. Han er den eneste, der har Kapital i Ryggen, og kan taale at ligge stille. Vi ved, at de andre vil have Forlig, skal og maa have det. Altsaa, hvis din Far ikke nu iaften falder til Føje . . .

HERTZ

Hvad saa?

THEISEN

Saa sprænger vi Partiet i Morgen den Dag og laver Forlig med de andre.

HERTZ

Og Far?

THEISEN

Maa sku sejle —

HERTZ

Aldrig.

THEISEN

Der er ikke andet.

HERTZ

Aldrig! Tror du mit Maal var Pøblen?

THEISEN

Kamp er Kamp. Vi staar paa Vippen nu, du og jeg. Det er os, der har lavet Strejken. Vinder vi

den, er vi højere oppe end nogensinde. Giver vi os, saa . . . (lader Hænderne falde med et Stød, som om noget gik til Bunds.)

HERTZ

Saa faldt vi da med Ære.

THEISEN

Hvad rager Æren mig!

HERTZ

Gav vi ikke hinanden det Løfte at staa og falde sammen? Du vil da ikke svigte mig nu?

THEISEN

(trækker paa Skuldrene)

HERTZ

Bruge din Magt maaske — paa egen Haand — imod mig? Vilde du?

THEISEN

(paa Vej mod Døren)

Hvad Svar skal jeg saa bringe de andre om din og Bladets Stilling til Planen?

HERTZ

Der er intet Svar. Mit Blad er ikke noget Smudsblad.

THEISEN

Det er vel Folkets.

HERTZ

Folkets, ja. Ikke Pøblens.

THEISEN

Tag dig i Agt, Hertz —

HERTZ

I Agt? Jeg! For hvad?

THEISEN

Jeg vil nemlig ikke falde.

(Gaar.)

ANDEN AKT

Samme Scene. Samme Dags Eftermiddag.

Hertz ene. Han sidder ved Bordet i Forgrunden til venstre i Færd med at skrive et Brev. Læser det igennem, river det saa eftertænksomt i smaa bitte Stykker og gaar med det hen til Ovn. Mens han staar der, kommer Fru Sommer op i Verandaen.

FRU SOMMER

Er du ene? (Da Hertz hurtig vender sig) Skal jeg gaa?

HERTZ

Nej, nej — jeg har ventet dig.

FRU SOMMER

Har du? — Jeg var en Tur ned gennem Byen. Hvor det er dejligt at komme tilbage ved Foraarstid. Det er, som om man selv blev ung igen. Næsten da. Véd du, om Louis er hjemme?

HERTZ

Det tror jeg.

FRU SOMMER

Han lovede at følge mig et Stykke paa Vej ud til din Far. — Hvor du ser træt ud, Daniel.

HERTZ

Det er ingenting.

FRU SOMMER

Der er da ikke sket noget nyt? (Da Hertz gaar fra hende)
Er der?

HERTZ

Nej.

FRU SOMMER

Blot du har Kræfter til det altsammen.

HERTZ

Jeg maa have Kræfter. Der er ikke andre. Bliver vi ikke enige i Aften, er det Krig paa Kniven. Ved alle Midler. Fra mange Kanter. — Hvor kan du smile af dét, Gerda?

FRU SOMMER

Smilte jeg? Jeg stod blot og tænkte paa, hvor et Liv som dit maatte være rigt paa Spænding og Glæde.

HERTZ

Det tror du, fordi du ikke véd, hvad Strid er. Du, som har levet i Fred hele dit Liv.

FRU SOMMER

Hvad véd du om mit Liv?

HERTZ

Hvad jeg véd . . .

FRU SOMMER

Tror du, jeg har sovet i alle de Aar?

HERTZ

Ikke just sovet . . . men med Sommer! (Hun vender sig pludselig bort — han stanser) Undskyld, Gerda.

FRU SOMMER

(tier).

HERTZ

Jeg tænkte i Øjeblikket ikke derpaa. Jeg mente blot, at du jo i al den Tid har været saa ganske udenfor . . . ja, saa inde i noget ganske andet da. Ja, Gerda, jeg kendte dog ogsaa lidt til Sommer, hans Had til mig og mit fra dengang. Og hvor meget stærkere maatte det saa ikke vokse sig i ham som Embedsmand i en lille sammenklistret Provins —

FRU SOMMER

Daniel —

HERTZ

Og saa dig, Gerda!

FRU SOMMER

Mig?

HERTZ

Dig, ja! Naar jeg tænker paa, at det blev dig, der gik ind til alt det, som dengang var dig saa fuldkommen imod. Denne stive højtidelige Familie,

fuld af Fordom og Foragt for vor Race, denne ganske formelle Retskaffenhed, som Sommer var — aldrig et Blik til den anden Side, aldrig et Skridt udenfor den afstukne Vej. (Hun har vendt sig og ryster smilende paa sit Hoved) Hvorfor ryster du paa Hovedet?

FRU SOMMER

Mænd —

HERTZ

Hvad de?

FRU SOMMER

Forstaaer du da ingen Verdens Ting? Se dog paa mig, Daniel, og tænk dig om. Har du da ganske glemt, hvordan jeg var. Kender du mig ikke nok til at forstaa, at det en Dag maatte gaa op for mig, hvad det var, jeg var kommet ind i. Og at saa min Kamp maatte begynde.

HERTZ

(smilende)

Din Kamp . . .

FRU SOMMER

Nej, lad det saa blot hvile . . .

HERTZ

Nej, sig mig det, Gerda. Hvad var det da, du kæmpede for?

FRU SOMMER

Ja, hvad tror du? (Et Øjeblik Stilhed) Tror du ellers, jeg var kommet? Jeg fulgte dig og din Kamp, inde-

snævret som jeg var af Pligter og Former og hundrede Hensyn. Netop gennem alt det, der søgte at kue mig, og Sommer og hans Slægts snævre og forhærdede Hjærte, førtes jeg langsomt tilbage til mig selv igen. Aa, den lange lange, ulidelig lange Tid! Og det tror du var Fred?

HERTZ

Er det muligt, Gerda?

FRU SOMMER

(nikker tavs)

HERTZ

Du skulde være naaet til det, som dengang skilte os?

FRU SOMMER

Hvor véd jeg, hvad der dengang skilte os? Og om det nogensinde gjorde det?

HERTZ

Men Sommer da?

FRU SOMMER

Nu er jeg jo kommet tilbage.

HERTZ

Men dengang du tog ham? Var din Lykke da dengang saa stor —

FRU SOMMER

(smiler)

Saa stor . . .

HERTZ

Saa stor ja, at du kunde glemme alt andet?

FRU SOMMER

Jeg glemte aldrig.

HERTZ

Glemte du aldrig? (Da hun tier) Hvad glemte du aldrig?

FRU SOMMER

(er gaaet hen til Verandadøren, staar der et Øjeblik med Ryggen til ham, vender sig saa)

Kender du det ikke fra dig selv, Daniel? Du er jo selv Jøde. Naar du en Gang har givet dit Ord, kan du saa bryde det? Jeg kunde ikke bryde mit — mit Løfte, min Troskab, kald det, hvad du vil.

Saa sad jeg derovre i den lille Provins og følte min Ungdom dø. Det var ikke Sommers Skyld, ikke alene, det skylder jeg ham at sige, han kunde ikke vide bedre, han maatte jo tro mig, naar jeg gav ham mit Ord. Og maaske jeg ogsaa selv troede det dengang — jeg gentog det for mig selv atter og atter, indtil jeg vel troede derpaa —

(Pludselig da deres Øjne mødes) Nej, nej — du skal vide det, Daniel — jeg vidste det godt, fra den første Dag vidste jeg det — jeg følte det — herinde følte

jeg det ganske, ganske hemmelig som et fjærnt Sted, der smærtede. Men saa den Dag, da det stod mig klart, saa jammerligt jammerligt klart, at han og jeg var to Mennesker, der ikke havde det fjærneste tilfælles, hverken i Tro eller Følelse eller andet —

HERTZ

Saa blev du dog.

FRU SOMMER

Det var maaske det eneste, vi havde tilfælles — vi blev. Vi syntes vel, at vi skyldte vor Stolthed ikke at løbe fra hinanden . . . eller vor Fejghed . . . aa, de Aar!

HERTZ

Og det er dig, Gerda.

FRU SOMMER

Ja, det er mig, Daniel. — Men hvorfor blev jeg saadan?

HERTZ

Hvorfor spørger du mig?

FRU SOMMER

Fordi du ved det. Ja, Daniel, netop du. Husker du den Aften, du havde brudt med din Far. Du kom hjem til mig — syg af Vrede — sagde, at du hadede ham, din Slægt, dit Hjem. Du vidste, at jeg elskede mit, og at de holdt med Onkel imod

dig, og dog forlangte du, at ogsaa jeg skulde bryde med dem — nu — straks — og følge dig ud i det tomme, hjemløse Rum. Du gik hen til Døren — spurgte mig endnu en Gang — jeg svarede dig ikke — saa gik du — og jeg saa dig ikke mere.

I det Øjeblik mistede du mig, Daniel, fordi du forlangte alt af mig og ikke selv kunde give noget — ja, du véd, hvad jeg mener. Og da jeg saa kort Tid efter hørte, at du havde giftet dig, hvad skulde jeg saa tro? Jeg stod dér, ene med mine 18 Aar, og følte mig pludselig kold i mit Hjærte. Og da du saa var borte, og Sommer blev ved med at komme, og Far og Mor ønskede det — ja, saa følte jeg det med ét som en Trang, en Lyst til at nedværdige mig selv og kaste mig bort som en Hævn over det usle Liv —

Nej, ikke Livet —

HERTZ

Hvad da?

FRU SOMMER

Over dig — dig, ja — for al den Smærte, du havde forvoldt! (Hertz har rejst sig) Jo — jo, du havde mishandlet mit Liv — ja, saa syntes jeg det dengang — mine Evner, min Lyst, mine Drømme. Jo, Daniel, jo — en for en blev de taget fra mig og druknet i det Hav af Tomhed, som mit Liv blev. Og jeg var jo netop, det véd du da, Daniel, saa fuld af Tro paa, at mit Liv skulde blive lykkeligt.

Og det kunde det ogsaa være blevet, jeg kunde have levet det dybt, dybt lykkeligt sammen med — ja, ja, det kunde jeg . . . (Stilhed).

Men saa kom det lidt efter lidt — efter lange Tidens Forløb vendte det tilbage som Blodet til mit Hjærte. Midt i den lille snævre By sad jeg i min Krog og arbejdede mig længere og længere bort fra de andres og ind til mit eget igen. Dit Arbejde kunde jeg jo følge. Det bragte mig ligesom nærmere, hvert Blad, hver Smule Røre, hvor du var med. Og da saa Sommer døde, og jeg saa mig om, saa syntes jeg, at jeg nu var fri og ganske ene og kunde møde dig igen.

(Rækker ham sine Hænder) Og nu er jeg her, Daniel —

HERTZ

Gerda —

FRU SOMMER

For at spørge, om jeg kan hjælpe dig.

HERTZ

(med et Smil)

Vil du hjælpe mig?

FRU SOMMER

Er det sandt, at I kan vinde, hvis I holder ud en kort Tid endnu?

HERTZ

Vi kan ikke mere . . . Kassen er tom.

FRU SOMMER

Jeg er rig, Daniel, hvis Penge kan gøre det.

HERTZ

Nej, nej — det er ikke Penge, Gerda — ikke nu. Vi kan faa Forlig, maaske iaften, hvis vi vil.

FRU SOMMER

Hvis I vil?

HERTZ

Gerda . . . du skal faa det at vide — noget, som ingen anden véd. Gotfred har været her med Brev fra Far.

FRU SOMMER

Fra din Far?

HERTZ

(rækker hende Brevet)

Far spørger, om han kan faa mig i Tale.

FRU SOMMER

(idet hun læser)

Daniel! Du skal se, det er dét . . . han bøjer sig. Det strømmer saa underligt sammen. — maaske skal vi mødes igen, allesammen, netop paa det, som dengang skilte os. Har du svaret? Hvorfor ikke? Skal jeg bringe ham dit Svar?

HERTZ

Tør du raade mig dertil?

FRU SOMMER

Hvorfor dog ikke?

HERTZ

Hvis han nu kom for at bede mig, besværg
mig —

FRU SOMMER

Du véd jo, hvor langt du tør gaa. Naar skulde
han komme?

HERTZ

Nu — snart — inden Mødet.

FRU SOMMER

Saa skriv, Daniel. (Hun gaar hen til Bordet) Skynd dig,
inden det er for sent.

HERTZ

(gaar ogsaa derhen, sætter sig)

Hvis du vidste, hvor dette Øjeblik er smærteligt
for mig —

FRU SOMMER

Lykkeligt, Daniel.

HERTZ

Det er, som om alting vender tilbage . . . (hun
bøjer sig smilende over hans Stol, han ser op mod hende) . . . for sent.
(Han skriver, rejser sig) Her er saa Brevet, Gerda.

(Idet Hertz rækker hende Brevet, kommer Fru Hertz ind fra venstre. Fru
Sommer søger instinktmæssig at skjule det og siger Farvel med en smilende
Hilsen. Hun gaar hurtigt ud gennem Verandaen. Fru Hertz staar ved Døren
og ser efter hende. Hertz staar ved Bordet, bladende i nogle Papirer, gaar
saa hen til Reolen).

FRU HERTZ

Hvor skulde din Kusine hen?

HERTZ

Paa Visit. Hos Far tror jeg. Det er jo hendes Onkel.

FRU HERTZ

Jeg synes, du gav hende et Brev.

HERTZ

Ja, nu maa du undskylde mig, Valborg . . .

FRU HERTZ

Hvorfor kaster hun det saa ikke i Postkassen?

HERTZ

Fordi det ikke skal det. — Hvor har du været henne hele Dagen? Vi har dog Gæster.

FRU HERTZ

Du, ja.

HERTZ

Mine Gæster er vel ogsaa dine?

FRU HERTZ

Det er ikke mig, der har bedt dem.

HERTZ

Ja, saa vilde jeg altsaa gjerne være alene.

FRU HERTZ

(hen mod Døren)

Du havde da Tid nok før.

HERTZ

Hvad mener du . . . ?

FRU HERTZ

Nu med Fru Sommer.

HERTZ

(med et Smil)

Hvor kan du vide noget om dét? Du har jo været optaget hele Dagen.

FRU HERTZ

Jeg var inde hos mig selv.

HERTZ

Hvorfor kom du saa ikke ind?

FRU HERTZ

Fordi jeg havde andet at bestille.

HERTZ

Med hvad?

FRU HERTZ

Med ingenting.

HERTZ

Hør nu, Valborg, vi er jo ikke Børn. En gammel Veninde kommer her paa Besøg, en Slægtning af mig altsaa —

FRU HERTZ

Hvorfor har du aldrig før nævnet hende til mig?

HERTZ

(sætter sig til Rette ved sit Arbejde)

Herregud, hvad er der at fortælle . . .

FRU HERTZ

(hen til ham, indsmigrende)

Sig mig saa blot, hvad det var for et Brev?

HERTZ

Nu skal du lade mig i Fred.

FRU HERTZ

Sig mig det nu.

HERTZ

Det var et Brev til Far.

FRU HERTZ

Til din Far?

HERTZ

Ja, hører du.

FRU HERTZ

Fra dig?

HERTZ

Ja, ja.

FRU HERTZ

Hvad har du at skrive til din Far om? I har ikke set til hinanden i alle de Aar og saa giver du dig

pludselig til at skrive til dén . . ! (Da Hertz rejser sig) Ja, jeg siger, hvad jeg har Lyst til at sige, det er vel nok mine egne Stuer. (Hertz sætter sig igen) Eller skal jeg maaske hellere blive ude i Køkkenet som en anden Trappetøs?

HERTZ

I dette Øjeblik skulde man tro, du var det.

FRU HERTZ

Men det vil jeg ikke være.

HERTZ

Nej, nej —

FRU HERTZ

Jeg er vel din Kone endnu.

HERTZ

Ja, ja.

FRU HERTZ

(lidt efter)

Kald det Brev tilbage, Hertz.

HERTZ

Det kan jeg ikke.

FRU HERTZ

Naar jeg nu beder dig . . .

HERTZ

Jeg siger dig jo, jeg kan ikke. Det er vigtigt ogsaa for os. Nu maa du lade mig raade.

FRU HERTZ

Hvad stod der saa i det Brev?

HERTZ

Far har skrevet til mig om et Møde inden iaften.
Det drejer sig om Forlig —

FRU HERTZ

Forlig! — Hvad svarede du saa?

HERTZ

Jeg bad ham selvfølgelig komme.

FRU HERTZ

Komme?

HERTZ

Ja.

FRU HERTZ

Her?

HERTZ

Ja.

FRU HERTZ

I mine Stuer?

HERTZ

Skulde jeg lade ham staa ude paa Trappen?

FRU HERTZ

Og du vil bilde mig ind, at han kommer her for
anden Skyld end sin egen? Du skulde ikke kende

ham nok til at vide, at han gør alt for Penge. Tror du ikke, han véd, at han er i Saksen og maa se at klare den ved alle Midler. Eller tror du, han kommer for at forære os noget? Nej, han vil græde forstaar du, tigge og bede dig som dengang med mig, for at faa dig til at redde ham. Kan du da ikke se? Kald nu det Brev tilbage.

HERTZ

Det er for sent.

FRU HERTZ

Jeg løber efter hende.

HERTZ

Du bliver her. Jeg siger dig, det er for sent.

FRU HERTZ

Saa send et til og skriv, at du har ombestemt dig.

HERTZ

Det kan jeg ikke.

FRU HERTZ

Nej, for du vil ikke.

HERTZ

Saa vil jeg ikke.

FRU HERTZ

Hertz —

HERTZ

Gaa saa, Valborg.

FRU HERTZ

Naar jeg nu beder dig denne ene ene Gang.

HERTZ

Saadan har du altid sagt.

FRU HERTZ

Denne eneste sidste Gang, det skal blive sidste Gang, det lover jeg dig — jamen, nu skal jeg ogsaa holde det. Tror du da, jeg vil din Fortræd? Det er jo blot, fordi jeg holder af dig, Hertz, og du og Drengen er det eneste, jeg har, og ham ser jeg aldrig noget til og dig heller ikke, det er da ved Gud ikke for meget. Jeg kan blot ikke tænke paa, at her skal komme nogen af dem, som du ved hader mig af et godt Hjærte, fordi jeg tog dig fra dem. Nu kommer de her for at tage dig fra mig — jo jo, det er det, de vil. Gør det saa, Hertz, fordi jeg holder saa meget af dig, jo jeg gør, det ved du jo godt . . . (læner sig ind til ham og kysser ham i Øret) saa skal jeg gøre alt, hvad du vil . . . (ler underfundigt) . . . hvad du vil have . . .

HERTZ

(støder hende pludselig fra sig)

FRU HERTZ

(imod ham, vild af Vrede)

Hende sagde du vist ikke nej til!

HERTZ

Hvad mener du?

FRU HERTZ

Ja!

HERTZ

Skammer du dig ikke?

FRU HERTZ

Tror du ikke, jeg ved, hvad hun vil? Hvorfor hun netop er kommen her nu? Det er maaske heller ikke hende, der har bedt dig skrive til din Far? Ja, le du blot . . .

HERTZ

Jeg skammer mig.

FRU HERTZ

Men jeg siger dig, at hvis din Far kommer her —

HERTZ

Hvad saa?

FRU HERTZ

Saa ved jeg ikke, hvad jeg gør.

HERTZ

Ingenting gør du.

FRU HERTZ

(spytter hen mod Verandatrappen)

Saadan gør jeg!

HERTZ

Gaa din Vej, gaa! Jeg har før set dit Had — som et vildt Dyr. Jeg har set det og følt det som en Skam herinde i mig selv. Du og din Broder har spyttet som Dyr af det, som var mig kært en Gang, maaske er det endnu — ja, maaske har jeg aldrig i mit Hjærte hadet det, som jeg hele mit Liv har kæmpet imod. Hadede jeg det, saa var det, fordi du hadede det, og jeg elskede dig.

FRU HERTZ

Elskede . . ?

HERTZ

(nikker tavs med et bittert Smil)

FRU HERTZ

Min Krop, ja.

HERTZ

(løfter Hovedet, aander dybt)

FRU HERTZ

Som alle de andre.

HERTZ

(vender sit Hoved imod hende, gaar saa hen til Bordet)

FRU HERTZ

Hvad ser du paa? Jeg gav mig vel ikke ud for andet, end jeg var. Kan jeg gøre for, at en Tøs paa en Fabrik bliver en Tøs, selv om du saa lapper nok saa meget paa hende. Du vilde jo selv have

mig, som jeg var. Jeg holdt mig maaske ikke til dig og sled og slæbte, mens vi ikke havde noget? Og hvad fik jeg saa for det?

HERTZ

(tier med et Skuldertræk)

FRU HERTZ

Ja, jeg skulde vel hellere have blevet ved med at være din Pige, og naar du saa var ked af det, saa kunde jeg staa der som en anden en og se, hvor jeg fik Føden fra til mig og Drengen. Naar du blot havde faaet, hvad du vilde, saa kunde jeg selv om Resten. (Hen foran Bordet) Hvad vil du saa sige til din Far?

HERTZ

Jeg vil høre, hvad han har at sige.

FRU HERTZ

Og jeg siger dig, hvis Victor faar det at vide —

HERTZ

Du kan vel tie.

FRU HERTZ

Naa, der skal ties.

HERTZ

Saa sig det, sig det!

FRU HERTZ

Fortæller du saa ogsaa med det samme din Far om Victors nye Idé?

HERTZ

Victors?

FRU HERTZ

Ja, den han fortalte dig før.

HERTZ

Er det hans Ide?

FRU HERTZ

(urolig)

Ja, sagde han ikke det?

HERTZ

Hvor kan du vide, hvad han har fortalt mig? Han har jo ikke været her siden. Svar mig — hvor kan du vide det fra?

FRU HERTZ

Fra ham selv naturlig.

HERTZ

Har han da talt med dig, før han talte med mig?

FRU HERTZ

Ja, nede i Haven.

HERTZ

Han kom jo ikke gennem Haven.

FRU HERTZ

Herregud, paa Trappen saa.

HERTZ

Da var du jo inde med Gerda.

FRU HERTZ

Gerda . . Gerda! Tror du, jeg lyver?

HERTZ

Ja, du gør.

FRU HERTZ

Saa lyver jeg. Tror du, jeg er bange? Det er slet ikke Victors Idé, den med at slaa din Gamle.

(Ler op) Det er mig . . mig . . ja ha!

HERTZ

Dig!

(Fru Hertz løber leende ud til venstre. Hertz vil gaa efter hende. I det samme kommer Louis fra højre. Hertz stanser. Man hører Fru Hertz' Latter forsvinde inde i Stuerne. Stilhed. Louis gaar hen mod Verandaen.)

HERTZ

Skal du ud?

LOUIS

Jeg har lovet at vente Fru Sommer her ved 5 Tiden.

HERTZ

Er Klokken saa mange?

LOUIS

Godt 5, ja. Hun skulde paa Besøg, og jeg vilde saa følge hende et Stykke paa Vej. (Vil gaa ned i Haven.)

HERTZ

Gerda har været her.

LOUIS

Naa?

HERTZ

Hun maatte skynde sig.

LOUIS

Ja, ja — (gaar hen mod Døren til højre.)

HERTZ

Louis —

LOUIS

Ja?

HERTZ

Hør lidt.

LOUIS

Skal du ikke hvile lidt, Far? (Da Hertz ikke svarer) Er Mødet ikke Kl. 7?

HERTZ

Kl. 7, jo.

LOUIS

Hvad tror du, der kommer ud af det? (Da Hertz ryster paa Hovedet) Gid det dog snart var forbi.

HERTZ

Louis — hør engang — sæt dig et Øjeblik —
— (Pavse)

Der er sket noget idag. Der er en Mulighed, en svag, svag Mulighed for et Forlig iaften — maaske, ja. Jeg kan ikke forklare dig det — jeg har ikke Lov til at røbe noget, men det er altsaa saadan.

LOUIS

(griber Hertz' Haand)

Jamen, saa er det jo forbi, Far! (Da Hertz smilende ryster paa Hovedet) De andre i Udvalget gør jo, hvad du vil.

HERTZ

Det er hverken mig eller Udvalget, det gælder nu. Det er Trykket udefra.

LOUIS

Fra hvem?

HERTZ

Fra Theisen. (Louis slipper uvilkaarlig hans Haand) Theisen var her før og fortalte mig om en Vending i Sagen, der kan krydse mine Planer. Jeg bar mig dumt ad, stødte ham halvvejs fra mig i Stedet for at vinde ham for mig. Han har Indflydelse og kan i dette Øjeblik ødelægge alt, hvis han vil. Men hvis jeg nu kunde finde en Løsning, der kunde faa ham fra sit og over til mit — hvad mener du saa?

LOUIS

Jeg?

HERTZ

Hør nu, Louis — du kender alt, er vokset op i det — Partiet — Bladet — hver Enkelthed. Fik jeg ikke megen Tid tilovers til andet — dét gav jeg dig da — du aandede det ligefrem ind med Luften herhjemme. Naar du ikke før har taget aktiv Del, er Skylden ikke min — nej, bliv siddende. Ja, jeg ved, du synes, du er for ung. Men jeg selv var ikke mere end et Par og tyve Aar, da jeg tog fat. Og hvis jeg nu kunde knytte Theisen til mig, fast og urokkeligt ved at opfylde det, jeg forlængst har lovet ham, men ikke kunnet holde, fordi du tøvede og tøvede —

(Louis rejser sig, Hertz ogsaa) Hvis jeg nu kunde love ham, Louis, at han og du —

LOUIS

Hvad vi?

HERTZ

Slog jer sammen, fik Bladet —

LOUIS

Det har jeg jo sagt dig, Far.

HERTZ

Du syntes kun ikke, du var moden.

LOUIS

Det synes jeg ikke endnu.

HERTZ

Hvem ved det, før han prøver det? Det er Arbejdet, der modner.

LOUIS

Hvor tit har du ikke selv beklaget, at du maatte kaste dig ind i Striden uden først at have haft Lejlighed til at overskue den paa Afstand.

HERTZ

Afstand?

LOUIS

Paa Rejser, ja — i andre Lande —

HERTZ

Hvem kan rejse?

LOUIS

Og at det her ikke var det, du drømte om.

HERTZ

Livet er ikke Drømme, min Dreng. Arbejde og Brød er det . . . ikke Drømme. (Med et Smil) Hvis du nu tog din Del af Arbejdet og lod Drømmene flyve . . .

LOUIS

Maaske kunde jeg sammen med dig. Men jeg kan ikke arbejde en Dag sammen med Theisen.

HERTZ

Det blev jo heller ikke Theisen. Jeg stod ved

din Side. Jeg trak mig kun pro forma tilbage. Theisen var saa i Virkeligheden kun dig og mig. Ja, Louis, jeg er træt og maa have Ro. Vi maa have Fred.

LOUIS

Jeg kan ikke.

HERTZ

Hvorfor?

LOUIS

Jeg hader Theisen.

HERTZ

Hvem hader?

LOUIS

Du jo ogsaa.

HERTZ

Jeg!

LOUIS

Der er noget ved hans Ansigt, hans Stemme — ved hans Lugt.

HERTZ

Skammer du dig ikke? Er det Grunde? Er det ene Menneske ikke lige saa godt som det andet?

LOUIS

Jeg kan ikke.

HERTZ

Du kan, og du maa, Louis. Du er ikke moden, siger du, du holder ikke af Theisen . . . hvem er moden . . . hvem har Ret til at kræve alt for sig og intet for andre? Jeg kender dine Evner. Du staar fuldt rustet til at tage fat. Tidspunktet er der. Du behøver ikke møjsommeligt at kæmpe dig frem Tomme for Tomme, du kan rolig bygge videre paa mit. Og naar jeg nu ydermere siger dig, at du i dette Øjeblik er nødvendig for mig, at du kan gøre dit til, at vi endelig faar Fred — Partiet — jeg — alle — — saa er det din Pligt mod mig, hører du, Louis, du maa — du skal!

LOUIS

(vender sig pludselig bort)

HERTZ

Ler du, Louis . . . ?

LOUIS

(vender sig med et Ryk, kæmpende med sin Bevægelse)

Var det ikke Frihed, du kæmpede for engang?

HERTZ

Naa, ja.

LOUIS

Din egen Frihed —

HERTZ

Hvad saa?

LOUIS

Brød ud, fordi du følte, det gjaldt. Dig selv først og fremmest. Stod du ikke selv en Gang overfor din Far — og hvad sagde du da?

HERTZ

Far og jeg —

LOUIS

Nu staar jeg overfor dig og siger dig, at jeg ikke kan, og hvad siger saa du?

HERTZ

Far og jeg — er det dig og mig — kan du sammenligne! Far og jeg kendte ikke hinanden, han kendte sin Forretning, sin Tid, sit eget. Han levede sit Liv, og jeg levede mit. Men du og jeg, Louis?

LOUIS

(vender sig og gaar tavs hen mod Verandaen)

HERTZ

Kender vi ikke hinanden? Gav jeg dig ikke alt, hvad jeg kunde give? (Da Louis nikker) Naa, ja — hvad kan et Menneske saa mere?

LOUIS

Du kunde ikke give mere.

HERTZ

Jeg ikke? Hvad mener du?

LOUIS

Kan du da ikke se . . .

HERTZ

Louis . . ? Hvad er der? Græder du? Louis, min Dreng, skjuler du noget for mig. Tal aabent. Er det anderledes, end jeg tænkte? Er det? Er det?

LOUIS

(stille)

Ja.

HERTZ

Du ogsaa! Alt det, jeg levede for, kæmpede for hele mit Liv . . . Aa, Louis. —

LOUIS

(hen til ham)

Jeg kunde ikke sige dig det før. Jeg saa, at du stolede paa mig. Jeg kunde ikke.

HERTZ

Er jeg da ganske ene?

LOUIS

Du har jo tusinde andre.

HERTZ

Men hele mit Værk?

LOUIS

Det kan andre føre videre — bedre end jeg.

HERTZ

Ikke mit — aldrig mit.

LOUIS

Dit og de andres er jo et.

HERTZ

Det, der kan regnes ud i Kroner og Øre, ja. Men det, der dybest var mit eget? Mine Tanker, mit Maal (da Louis gør en Bevægelse) . . . saa mine Drømme da. Ja, Livet har ingen Brug for Drømme, det ved jeg. Men jeg har det, Louis.

LOUIS

(bøjer bevæget sit Hoved)

HERTZ

Det var min Drøm, at du skulde fortsætte mit Liv — min hemmelige Glæde, der skulde vise mig, at jeg ikke havde levet forgæves.

LOUIS

Dit Liv bliver jo det samme.

HERTZ

Men fremme i Tiden?

LOUIS

Hvad ved vi om det?

HERTZ

Ellers var alt jo Taage . . . (Ser op paa ham) Men det,

Henri Nathansen: Daniel Hertz.

som du nu er kommet til, er det da saa langt fra mit, at vi aldrig kan mødes? (Louis har vendt sig bort) Aldrig? (Louis gaar et Par Skridt) Nej, jeg skal ikke spørge . . sig mig kun, hvor du lærte det?

LOUIS

Her.

HERTZ

Her? Hvem lærte dig det her?

LOUIS

Du, Far.

HERTZ

Jeg?

LOUIS

Dit Liv, ja.

HERTZ

Mit! (Med Haanden paa sit Bryst) Mit?

LOUIS

Jeg kan ikke sige dig hvordan. Det er noget, der bunder et andet Sted end her. Men dit Liv har lært mig at forstaa det. Du lod dig sluge af Mængden, blev borte for mig. Det kunde jeg aldrig. Hvor den gaar ind, gaar jeg ud. (Da Hertz ser op paa ham) Ja, Far, du elskede dem, men jeg frygter dem som et fremmed Land, hvor jeg er hjemløs og ene. Der er kun ét, som dit Liv lærte mig at elske, trofast og varmt, skønt jeg aldrig har kendt det — ét, som

jeg hemmelig har længtes efter, naar jeg saa dig fremmed og hjemløs midt i en troløs Sværm — —
(stanser og gaar et Par Skridt hen mod Verandadøren.)

HERTZ

Hvad er det, Louis?

LOUIS

Min Slægt.

(Der er et Øjeblik Stilhed. Louis er gaet helt hen til Verandadøren. Saa høres Steins Stemme ude fra Haven)

STEIN

Er Far hjemme?

LOUIS

Ja . . .

(Louis gaar ind i Stuen og hen til Faderen. Han giver ham Haanden uden at tale. Hertz knuger ham tavs til sit Bryst. Saa gaar Louis hurtig ud til højre. Idet Hertz gaar hen til Verandaen, kommer Stein op ad Trappen)

STEIN

Goddag, Daniel. — Gik Louis?

HERTZ

Ja.

STEIN

Er du ene? — Ja, jeg mener, Fru Sommer er ikke hjemme?

HERTZ

Nej. (Da Stein ser skuffet ud) Havde hun sagt det?

STEIN

Nej. Men saa kunde jeg ligesaa godt have gaaet
Tur med Hunden.

HERTZ

Aa, Stein —

STEIN

Ja, du ved, jeg holder ikke af at svigte. (Idet han
sætter sig, ser Hertz urolig paa sit Ur og gaar hen mod Verandaen) —
Forstyrrer jeg?

HERTZ

Nej.

STEIN

Synes du ikke, hun holder sig mærkværdig ung?

HERTZ

Jo.

STEIN

Sagde hun ellers noget om, at hun havde talt
med mig?

HERTZ

Nej.

STEIN

(stryger sin skaldede Isse)

Naa — nej, hvad Fanden . . .

(De sidder en Stund, hver i sine Tanker, saa siger)

STEIN

Underligt forresten med saadan en Snes Aar. Man

synes, det var som igaar. Og saa er det til syvende og sidst Ens Liv, der ligger imellem. — Liv . . Sludder! Det er sku den samme Dag, der gaar igen som Tordenskjolds Soldater.

Naa og du? Stadig ikke videre?

HERTZ

(bøjer anstrængt sit Hoved tilbage)

STEIN

Det er jo ogsaa Menneskenes Lykke, du kæmper for.

HERTZ

Saa kæmper jeg da for noget.

STEIN

Og hvad giver det dig saa?

HERTZ

Hvad giver din Kontorstol dig?

STEIN

Naar jeg er 70, har jeg det dog saadan, at jeg kan begynde at nyde Livet.

HERTZ

Ja, hvis alt var gjort med et Smil.

STEIN

Jeg skal jo ikke føre Folket til det forjættede Land.

HERTZ

Nej, du blev ved Gryderne.

STEIN

Der kan ogsaa være skønt i Ægypten. (Sidder lidt, siger saa) Jeg sidder og tænker paa, at jeg i Grunden ikke har set en ærlig Tallerken Mad, siden gamle Jomfru Brandt gik hen og døde. Hun havde nu saadan sin egen Maade . . . (Hertz gaar over Gulvet hen mod Verandadøren.)

Naa ja, Herregud — jeg har valgt at leve for mig selv. Er det i Grunden saa misundelsesværdigt? Jeg har aldrig troet synderlig paa Menneskenes Lykke — paa min egen ikke heller. Lykken varer kun en Dag. Imorgen er noget andet Lykke. Men naar du er lykkelig ved dit, og jeg ikke er lykkelig ved mit, saa . . .

For nu er du da lykkelig —

HERTZ

Lykkelig —

STEIN

Ja, jeg mener, hvis I vinder nu iaften, og de andre maa krybe til Korset. (Da Hertz med et Suk gaar hen mod Bordet til højre) Ja, det blev sagt deroppe. Er det kun Rygter?

HERTZ

(kaster sig pludselig i en Stol med Hænderne for sit Ansigt)

STEIN

(hen til ham)

Daniel —! Hvad er der?

HERTZ

(ryster paa sit Hoved, tier.)

STEIN

Sagde jeg noget galt — noget dumt?

HERTZ

(rejser sig, griber hans Haand)

Stein, du er jo min Ven —

STEIN

Ja — ja —

HERTZ

Du lover mig ikke at røbe noget?

STEIN

Behøver vi at love?

HERTZ

Far kommer her.

STEIN

Her?

HERTZ

Han har skrevet mig til idag.

STEIN

Hvad vil han dig?

HERTZ

(trækker paa Skulderen, tier.)

STEIN

Hvad tror du?

HERTZ

(gaar fra ham)

STEIN

Daniel —

HERTZ

Jeg kunde ikke svare nej. Jeg saa ham paa Mødet idag. Det gælder hans Liv, denne Strid. Husker du, hvad du sagde en Gang, at jeg var ikke født til at sejre — jeg vilde sørge over den, der tabte. Du havde Ret. Det følte jeg, da jeg saa ham igen.

STEIN

Hvad har du da i Sinde?

HERTZ

Giv mig et Raad, Stein.

STEIN

Er der andet end ét at gøre?

HERTZ

Hør mig først. En Del af Partiet har bag min Ryg udtænkt en skændig Plan. De vil slaa Far ned, ham alene. Han skal snigløbes af sit eget Parti, hvis han ikke bøjer sig.

STEIN

Saa maa han bøje sig.

HERTZ

Det gør han ikke. Det véd jeg. Forstaar du mig saa?

STEIN

Forstaar —?

HERTZ

Jeg kan skaffe Forlig.

STEIN

Du?

HERTZ

De andre i Udvalget gør som jeg.

STEIN

Hvordan?

HERTZ

Vi har den videste Fuldmagt.

STEIN

Daniel! (Hertz bøjer Hovedet) Daniel! (Hertz løfter det atter)
 Tror du, jeg er din Ven. Jeg er ikke paa din Side, det véd du, men du har taget dit Parti, de andre har Ret til at stole paa dig til den yderste, yderste Grænse. De har vist dig den største Tillid af alle ved at lade dig dømme netop i denne Strid. Det var din Styrke — aldrig at svigte.

HERTZ

Jeg svigter ikke —

STEIN

Hvad er der saa at tale om?

HERTZ

Tro hvad jeg siger dig her under fire Øjne, Stein — jeg svigter ikke. Jeg har aldrig, aldrig et Øjeblik troet paa vor Ret i denne Sag. Nej, nej — lad mig tale. De andre drev mig dertil. Jeg vilde Forsoning, men Stemningen gik imod mig, og jeg var svag nok til at følge. Har jeg gravet en Grav? Hvis det nu var dig, Stein, der stod her og skulde vælge — hvis du vidste, at du vilde ødelægge et Liv, der trods alt, trods alt ja, i dette skæbnesvangre Øjeblik var dig saa ubegribelig nær —

STEIN

Det er ikke mig, Daniel.

HERTZ

Hvad vilde du saa gøre?

STEIN

Du er ikke mig.

HERTZ

Du er den eneste, jeg kan spørge, Stein . . . kære Ven . . . vi har været Venner fra vor allerførste Ungdom . . . aa, dén Gang. I dette Øjeblik er du

min eneste Ven blandt tusinde andre. Du kender mig, véd, hvordan jeg ser ud allerinderst inde og hvad jeg lider. Her overfor dig er jeg et Menneske, et svagt, ulykkeligt Menneske, der er i Nød og beder om Hjælp. Sig mig saa, hvad jeg skal gøre!

(Gottfred Hertz er kommet til Syne ude paa Verandaen. Stein har vendt sig. Hertz gaar hen mod Gottfred, der bliver staaende i Døren)

HERTZ

Er Far ikke med, Gottfred?

GOTTFRED

(med et Blik mod Stein)

Stiege . . .

HERTZ

Det er kun Stein.

GOTTFRED

(gaar hen, trykker Steins Haand)

Undskyld, jeg saa ikke . . . (Til Hertz) Vognen holder her udenfor. Kan jeg lade Far gaa gennem Haven?

HERTZ

Ja—ja. (Gottfred gaar atter ned. Hertz hen til Stein) Svar mig saa, det er sidste Gang jeg spørger dig.

STEIN

Jeg har svaret dig.

HERTZ

Og du er min Ven!

STEIN

Jeg er din Ven, ja. Kunde jeg svare dig anderledes, tror du, der er den Ting i Verden, jeg hellere vilde. (Tager Hertz Haand) Farvel Daniel . . min Ven . . Farvel. —

(Stein gaar hurtig ud til højre. Hertz staar et Øjeblik i samme Stilling. Vender sig saa. Op ad Verandatrappen kommer Gamle Gerson Hertz, støttende sig til Gotfred. Da han er kommet op, løfter han Hovedet. Hertz er gaaet hen til ham, har taget hans Arm, og Gotfred og han fører tavs og ærbødig Faderen til en Stol midt paa Scenen.)

GAMLE HERTZ

Tak, Tak — ja ja, ak ja — saa kom jeg da saa langt. (Til Gotfred) Bad du Drosken vente? (Til Daniel) Jeg tog ikke min egen Vogn. Hvis nogen saa den, kunde det maaske mistydes — — og jeg kører jo heller ikke om Schabbes.

Her bor du altsaa?

HERTZ

Her bor jeg, ja.

GAMLE HERTZ

Hvor mange Værelser har du her?

HERTZ

Fem.

GAMLE HERTZ

Og giver?

HERTZ

900 Kroner.

GAMLE HERTZ

Det kan man ikke sige er for meget. De Grunde kunde jeg i Tredserne have købt for en Slik. Men der er jo kun En, der véd, hvad der vil ske.

Du fik mit Kort?

HERTZ

Ja, Tak.

GAMLE HERTZ

Jeg takker dig for dit Svar.

HERTZ

Far vil ikke have et eller andet?

GAMLE HERTZ

Nej Tak, min Dreng.

HERTZ .

Du, Gotfred?

GAMLE HERTZ

(svarer for ham)

Nej, Tak. — Naa, men din Tid er vel kostbar, og Gotfred vil altsaa tillade sig at læse op, hvad han har tænkt sig.

HERTZ

Gotfred?

GAMLE HERTZ

Det er ham, ja, der har fundet et Forslag, som jeg maaske vil kunne akceptere. Vil du forklare din Broder dit Forslag, Gotfred.

GOTFRED

(har taget nogle Papirer frem)

Ja, Far havde altsaa . . . (da gamle Hertz gør en hurtig og utaalmodig Bevægelse) . . . eller rettere jeg altsaa havde tænkt en Ordning —

GAMLE HERTZ

(retter)

At foreslaa en Ordning —

GOTFRED

Tænkt at foreslaa en Ordning, ja — paa følgende Vilkaar:

Vi paa vor Side gaar ind paa at akceptere den kortere Arbejdstid, og begge Partier nedsætter da i Forening et Udvalg til at udarbejde Priskuranten for de følgende 5 Aar. Arbejdet genoptages straks paa alle Fabriker.

HERTZ

Det kan vi ikke.

GAMLE HERTZ

Kan I ikke?

HERTZ

Det lod vi jer jo tydelig forstaa paa Mødet i Formiddags.

GAMLE HERTZ

Forstaa og forstaa. Har vi saa ikke givet os paa Hovedpunktet: Arbejdstiden? Har vi saa ikke læmpet os paa Spørgsmaalet om Arbejdslønnen, som I

mir nichts dir nichts har kuldkastet, skønt det lovmæssigt var ordnet i 1905 —

HERTZ

Lovmæssigt?

GAMLE HERTZ

Jeg siger: skønt det lovmæssigt var ordnet i 1905, og I har brudt jeres Ord.

GOTFRED

Saa, Far —

GAMLE HERTZ

Naa, ja — saa er det altsaa mig, der har brudt mit.

HERTZ

Lad os nu ikke strides om dét, Far. Spørgsmaalet er jo nu, om der kan findes en Løsning.

GAMLE HERTZ

Den har Gotfred jo nu altsaa fundet.

HERTZ

Den kan jeg ikke tage imod.

GAMLE HERTZ

Hvad vil det sige: tage imod? Er du ikke Partiets Leder? Har du ikke Fuldmagt til at handle? Jeg beder meget undskyldte, hvis vi har ulejligen dig til ingen Nytte.

GOTFRED

Saa, Far —

HERTZ

Jeg har Fuldmagt, som du siger —

GAMLE HERTZ

Naa, ja —

HERTZ

Men ikke paa de Vilkaar, du byder.

GAMLE HERTZ

Vil du dermed sige, at du ikke vil?

HERTZ

Ja.

GAMLE HERTZ

Er der saa egentlig mere, Gotfred? Jeg mener . .
saa havde jeg ikke behøvet den Gang.

GOTFRED

Hvis det nu stod paa det Spørgsmaal, Far —

HERTZ

Hvilket Spørgsmaal?

GAMLE HERTZ

Hvilket?

GOTFRED

Om Priserne —

GAMLE HERTZ

Der holder vi os til, hvad der staar skrevet: Saa-
længe denne Overenskomst fra begge Sider over-
holdes, fastsættes Priserne som følger —

HERTZ

Saalænge Overenskomsten overholdes, ja.

GAMLE HERTZ

Har jeg ikke overholdt den?

HERTZ

Du har jaget 5 Arbejdere bort.

GAMLE HERTZ

Det har jeg, ja! Og aldrig, saalænge jeg lever, skal nogen af dem sætte Foden i min Fabrik.

GOTFRED

Saa, Far —

HERTZ

Vi paastaar, at du har jaget dem bort uden Grund.

GAMLE HERTZ

I paastaar! Uden Grund! Er der ikke mere? Siger ikke Overenskomsten, at Opsætsighed er Grund til øjeblikkelig Afsked? Og hvad kalder du det at le mig op i mine aabne Øjne og skraale efter mig, naa ja — jeg mener . . .

HERTZ

Det er ikke bevist.

GAMLE HERTZ

Bevist? (Til Gotfred) Tør du aflægge Eden?

GOTFRED

Ja.

GAMLE HERTZ

Jeg ogsaa.

HERTZ

De andre tør aflægge deres.

GAMLE HERTZ

Hvad for andre?

HERTZ

Ikke blot dem, det gælder. De andre Arbejdere i samme Rum paastaar, at de ikke har nægtet noget, og at det var dig, der skreg og skældte.

GAMLE HERTZ

Løgnere! Løgnere, siger jeg dig. Naar Gerson Hertz siger det, saa er det saadan — jeg siger det endnu en Gang: Løgnere . . . for min Gud tør jeg sige det. De har spyttet deres skidne Ord efter mig, tror du ikke jeg har Øren? Hvad tror du, salig Far vilde have gjort? Pisket dem, smidt dem paa Porten. Ja, du smiler — vi lever i en oplyst Tid . . . Vorherre bevares . . . men jeg siger dig: aldrig skal det Pak komme indenfor Fabrikens Døre.

GOTFRED

Undskyld —

GAMLE HERTZ

Aldrig! — Hvad vil du?

GOTFRED

Skulde vi ikke holde os til Spørgsmaalet, Far.

GAMLE HERTZ

Hvilket Spørgsmaal?

GOTFRED

(med Papirerne)

Tillader du?

GAMLE HERTZ

Naa ja, saa læs.

GOTFRED

Jeg mente altsaa, om vi ikke kunde finde en
Mellemsvej. Forhøje Priserne for den fine Vare —

GAMLE HERTZ

Og jeg skulde saa sulte?

GOTFRED

Naar det saa blev ved det gamle for den grove.

GAMLE HERTZ

Jeg skal finde mig i, at Fabriken ligger stille i 2
Maaneder, fyldt med Raastof, som falder i Pris og
Bonitet. Og dét skal jeg betale for og ovenikøbet
sige Tak til. Tror du, det er Guld, jeg spinder? —
Daniel skal se vor sidste Status. Tog du den med?

GOTFRED

Det glemte jeg.

GAMLE HERTZ

Hrammer.

HERTZ

Kan en Forretning ikke betale sig, maa den jo lukke.

GAMLE HERTZ

Naa, jeg skal lukke? En Forretning, som din Oldefar stiftede, og som jeg fik af salig Far, blomstrende og anset, den skal lukke? Og din Fader forsørges af Menigheden, ikke?

GOTFRED

Saa, Far —

GAMLE HERTZ

Kinder muss man haben.

GOTFRED

Jeg mener altsaa, Daniel, at vi maatte kunne naa til et Forlig, naar vi forkortede Arbejdstiden og forhøjede Priserne, og saa I frafaldt Kravet om at tage de 5 Arbejdere igen.

HERTZ

Det kan vi ikke.

GAMLE HERTZ

Hvem kan ikke, naar han vil?

HERTZ

Det er jo paa det Punkt, Striden staar.

GAMLE HERTZ

Ja, og du skal dømme, om din Far taler Sandhed eller 5 Uslinger.

HERTZ

Arbejdere —

GAMLE HERTZ

Usle Arbejdere, ja. Er jeg en hæderlig Mand?
Er G. M. Hertz & Søn en anset Forretning? Kan
du nævne mig en eneste Ting, hvor jeg ikke har
handlet som ret og rigtigt var. — En eneste? — Naa?

HERTZ

Ja.

(Gamle Hertz ser op. Daniel har lagt Haanden paa sit Bryst. Der er nogle
Øjeblikke dyb Stilhed.)

GAMLE HERTZ

Ja . . . det siger du . . . det tør du sige med Haan-
den paa dit Hjærte: jeg havde en daarlig Fader.
Det er saadan, du mener, ikke sandt? (Der er atter nogle
Øjeblikkes Stilhed, saa siger han:)

Du har selv en Søn?

HERTZ

Ja.

GAMLE HERTZ

En Søn, som er din Øjesten, og som du ønsker
maa træde i dit Spor?

HERTZ

Jeg ønsker, han maa blive lykkelig.

GAMLE HERTZ

Javist, ja — lykkelig . . . hvem ønsker andet? Men

hvis nu det, som han kalder lykkeligt for sig, synes en Sorg for dig, hvad vilde du saa sige?

HERTZ

(bøjer Hovedet og tier.)

GAMLE HERTZ

Daniel, min Dreng, du var min Øjsten — ja, jeg kan sige det her, unter uns, du var min Øjsten og salig Mors ogsaa. Nu da du selv har en Søn, forstaar du, hvad det vil sige. Fra du var saa ganske lille bitte, havde jeg drømt om, at du skulde træde ind i vort Firma og en Gang føre det videre i det gamle Spor —

HERTZ

Du havde jo Gotfred.

GAMLE HERTZ

Naa, ja — Gotfred er en god Dreng. Men han er ikke noget Geni.

HERTZ

(med et Smil)

Geni —

GOTFRED

(smiler med)

Lad blot Far.

GAMLE HERTZ

Jeg fik Forretningen efter Far, han fik den efter sin, stadig den ældste Søn. Dør staar saa pludselig jeg med en Søn, studeret, belæst, begavet — jo,

jeg tør sige det. Og saa med ét, uforstaaeligt for mig, uforstaaeligt for mig den Dag idag, staar du frem, imod mig, forlader mig, gaar til mine Fjender og gør mig Sorg paa Sorg . . .

GOTFRED

Far —

GAMLE HERTZ

Taler jeg?

GOTFRED

Daniel har travlt.

GAMLE HERTZ

Og min Forretning har lukket.

GOTFRED

(til Daniel, der har staaet stille for sig selv)

Har du saa tænkt over det, Daniel? Tror du saa, der kan blive Forlig iaften?

HERTZ

Nej.

GAMLE HERTZ

Nej?

HERTZ

Jeg kan ikke andet.

GAMLE HERTZ

Saa er der ikke mere at tale om. (Rejser sig.) Har du dine Papirer, Gotfred? Min Stok og Hat? Tak. — Saa prøver vi Kræfter.

(Gamle Hertz har taget Gotfreds Arm for at gaa. Daniel, som staar nogle Skridt fra dem, gaar hen til ham.)

HERTZ

Hvis du vidste, hvad denne Time koster mig,
Far —

GAMLE HERTZ

Hvad tror du, den koster mig? Ser jeg ud til at have for mange Aar tilbage? Ved du, hvad det gælder for mig? Ved du, at min store Forretning, Fars gamle ansete Forretning skal visne i min Haand? Det ved du ikke, det kan du ikke vide, saa lod du mig ikke gaa fra dig nu. Jeg skal knuses, nu ved du det, slaas ned som en Hund, forladt, forraadt af mit eget Parti. Derfor kom jeg. Jeg troede, jeg havde en Søn, som skulde dømme retfærdigt. Kom saa, Gotfred.

GOTFRED

Du maa, Daniel.

HERTZ

Ser du da ikke, hvordan jeg staar?

GOTFRED

Du maa, Daniel.

GAMLE HERTZ

Med et Pennestrøg kan du gøre Uret til Ret. Jeg staar med Retten i mine Hænder, jeg skal aldrig komme fra dette Sted, hvis det ikke er sandt — sandt hvert Ord, jeg har sagt. Jeg har været i min fulde Ret til at gøre, hvad jeg har gjort, og nu skal jeg rammes. Er det Ret? Er det Forretning?

Staar jeg saa ikke her med Retten i min Haand,
 og vil ikke du for din Gud kunne sige: Jeg hand-
 lede saadan og saadan, fordi jeg følte ved mig selv
 . . . herinde . . . at Far havde Ret.

GOTFRED

Daniel —

GAMLE HERTZ

Kom saa, Gotfred. Jeg er træt. (Vender sig.) Farvel,
 Daniel — Farvel, min Dreng. Herren give dig
 Styrke . . .

(Han gaar hen mod Verandaen sammen med Gotfred. Hertz følger et Stykke,
 bliver saa staaende. Gotfred hjælper omhyggelig Faderen ned ad Veranda-
 trappen, mens Tæppet falder.)

TREDIE AKT

Samme Scene.

Fru Hertz staar ved den lukkede Verandadør og stirrer ud i Mørket. Et Øjeblik efter kommer Theisen ind fra højre.

THEISEN

Er Hertz ikke kommet endnu?

FRU HERTZ

Nej.

THEISEN

Kan du forstaa det?

FRU HERTZ

Herregud, hvad er der at forstaa?

THEISEN

Du er jo selv urolig. Nu er Klokken over 11.
De begyndte Klokken 7.

FRU HERTZ

De kan da ikke rende fra det.

THEISEN

Gamle Hertz giver sig ikke, og hvad Fanden venter de saa efter? Det Hele kunde være afgjort ein, zwei, drei. Jeg er bange, siger jeg dig.

FRU HERTZ

(ler — stanser)

THEISEN

Hertz er sløj — ja, ja — de andre kan køre ham træt. Du ved, hvor meget han var imod det fra Begyndelsen af, da vi lavede Strejken. Først da vi truede ham til det, gik han med. Det var det samme nu til Morgen, da jeg slog paa den nye Plan mod hans Gamle. Hertz før op som en gal og har ikke siden sendt os noget Svar. Jeg er sku bange.

FRU HERTZ

Hold dog op. — Og lad mig i Fred.

THEISEN

Er det rigtigt, at der er kommet en Fru Sommer paa Besøg her hos jer idag?

FRU HERTZ

Hvorfor det?

THEISEN

Véd du, hvem det er?

FRU HERTZ

Ja, det er Hertz' Kusine.

THEISEN

Kusine . . .

FRU HERTZ

Hvad ler du af?

THEISEN

Hvad bliver du rød for?

FRU HERTZ

Jeg bliver ikke rød.

THEISEN

Hvad tror du da, hun er her efter? Tror du, hun kommer her efter Masser af Aars Forløb og netop idag for at hilse paa dig? Ja, nu kan du jo tænke over det.

FRU HERTZ

Hendes Mand er død, og hun har sin Familie her.

THEISEN

Ja, Godmorgen!

FRU HERTZ

Synes du, det er saa indviklet?

THEISEN

Skal jeg sige dig, hvad hun er her for?

FRU HERTZ

Naa?

THEISEN

Gamle Hertz har haft Bud efter hende.

FRU HERTZ

Er du gal?

THEISEN

Gamle Hertz har haft Bud efter hende, siger jeg

dig, og bedt hende sporenstregs komme over for at hjælpe. Han er ikke dum, nej. Derfor er hun kommet. Og derfor boer hun her.

FRU HERTZ

(Ier op.)

THEISEN

Ja, ja —

FRU HERTZ

Sludder.

THEISEN

Nu kan du jo tænke over det.

(Pavse.)

FRU HERTZ

Hvor det ligner dig. Naar du ikke kan finde nogen anden Grund, saa finder du en sjofel. Hertz er vel ogsaa selv med i Komplottet? Det er Hertz, der har lavet det, ikke? Han og Kusinen har lavet det sammen, og saa laver Hertz nu iaften Forlig med sin Gamle og render fra os og Partiet og det Hele og lige lukt i Armene paa Kusinen —

Aa, du er jo gal!

THEISEN

Jeg stoler ikke paa nogen.

FRU HERTZ

Det er din Fejl.

THEISEN

Det vil vise sig.

FRU HERTZ

Hvad er der! Ved du noget, saa sig det og staa ikke der med det dumme Grin. Har du opdaget noget, saa kom frem med det. Naa? Naa! (Da han gaar fra hende.) Tror du ikke, jeg vidste det? Saadan har du været alle dine Dage. Naar du havde Brug for Hertz, saa var han god nok — aa Gud, saa var du saa sød og vidste ikke, paa hvad Ben du skulde staa for lutter Venlighed. Og saa sladrede du bag hans Ryg, naar du saa dit Snit, og naar du troede, det passede dine Planer bedst.

THEISEN

Saa saa, min Pige. Du er sku heller ikke nogen Engel. (Da hun gaar fra ham) Røde Berg, hvad? Og Broby og Nyholm, og da vi fik lavet den med Brylluppet her, naa —

FRU HERTZ

Jeg holdt maaske heller ikke af Hertz?

THEISEN

Holdt af —

FRU HERTZ

Han var ti . . . tyve Gange mere værd end nogen af jer.

THEISEN

Du vilde tilvejs, dét holdt du af, det vilde jeg ogsaa, i det Kapitel har vi ikke noget at lade hinanden høre. Vi fik ham til at bryde med den

Gamle og saa gifte dig — det kan du takke mig for. Hvad er det, jeg skal takke ham for, som du altid har saa travlt med? Var det ikke mig, der sørgede for, at Bladet kom til at gaa? Men hvem fik Profiten, og hvem tog Ledelsen af Partiet? Tror du en eneste havde stolet paa ham, gamle Hertz' Søn, hvis ikke jeg havde sagt god for ham og brugt ham som Agitation mod det Parti, han var født i og kommen af?

Nej, jeg har betalt for, hvad jeg har faaet. Med Renter, ja. Men nu er jeg kommet ovenpaa, og nu vil jeg sku blive der. Hvis du har Lyst til at lade dig vippe, bliver det din Sag. Jeg ikke!

FRU HERTZ

(vender sig hurtigt.)

THEISEN

Ja, det er Alvor, dette her. Hvis der sker noget derhenne nu iaften, er jeg færdig. Og det vil jeg ikke. Strejken er lavet paa det Grundlag, jeg lagde. Paa det har vi staaet, skrevet, talt. Rokker vi ved det, ligger vi der ved Valgene. Jeg har skreget mig hæs paa det Program paa alle de Møder, jeg har holdt i min Kres. Det er et Trappetrin, forstaar du. Op — eller ned. Forstaar du saa, hvad det er, det gælder?

Har du ikke mærket noget her idag?

FRU HERTZ

Hvad for noget?

THEISEN

Ingen Besøg for Eksempel?

FRU HERTZ

Besøg?

THEISEN

Til Kusinen, ja?

FRU HERTZ

Nej.

THEISEN

Og hun har heller ikke været hos den Gamle?

FRU HERTZ

Det aner jeg ved Gud ikke.

THEISEN

Og du har ikke mærket nogetsomhelst paa Hertz — ingen Forandring, ikke noget paafaldende, ingenting?

FRU HERTZ

Nej.

THEISEN

Og dog siger jeg dig, at her er sket noget. Jeg kunde mærke det paa Hertz — jeg kan mærke det nu paa mig selv. I dette Øjeblik sker der maaske noget, som de andre har lavet bag os, og som du og jeg er ganske udenfor. Hun ved det, kan du tro. Men du ser som sædvanlig ingen Verdens Ting.

FRU HERTZ

Jeg ved alt, hvad der er foregaaet.

THEISEN

Det tror du.

FRU HERTZ

Jeg siger dig, jeg ved, hvad der er sket.

THEISEN

Hvad er der saa sket.

FRU HERTZ

(tier)

THEISEN

Det tænkte jeg nok.

FRU HERTZ

Vil du have, jeg skal bande paa det?

THEISEN

Jeg tror ikke noget, før jeg ser det.

FRU HERTZ

Ved Gud!

THEISEN

Saa sig det.

FRU HERTZ

Gamle Hertz har været her.

THEISEN

Hvad siger du? Gamle Hertz! Her! Er det sik-

kert! Nu lyver du ikke. Gamle Hertz har været her? Er Hertz fra Forstanden? Kan du ikke se, hvor dette kan blive — skæbnesvangert for ham.

FRU HERTZ

Du siger ikke noget.

THEISEN

Gud naade, hvis der er lavet noget.

FRU HERTZ

Hvad skulde der være lavet?

THEISEN

Nu er jeg bange for Alvor.

FRU HERTZ

Jeg siger dig jo, der er ikke lavet noget.

THEISEN

Hvor ved du det?

FRU HERTZ

Det ved jeg vel, naar jeg selv sad her paa Stolen og hørte hvert Ord, der blev sagt.

THEISEN

Gjorde du?

FRU HERTZ

Ja.

THEISEN

Hvad sagde da den Gamle?

FRU HERTZ

Han sad der, og jeg stod her lige ret op og ned og sagde ikke et Muk. Hertz sagde hele Tiden: nej nej, det gør jeg ikke . . . til alt, hvad den Gamle vilde foreslaa. Nej, der bliver ikke noget Forlig, sagde Hertz — og den Gamle græd og skreg op —

THEISEN

Og hvis der nu bliver det alligevel?

FRU HERTZ

Jeg siger dig jo, det gør der ikke. Hertz har aldrig gjort andet, end hvad jeg vilde. Aldrig. Selv om han mente noget andet og ønskede det maaske ogsaa, saa gjorde han dog altid, som jeg vilde — tilsidst.

THEISEN

Men nu er I to om Budet, min Ven.

FRU HERTZ

(ler op)

THEISEN

Ja, ja.

FRU HERTZ

Jeg kender Hertz!

THEISEN

Ogsaa naar han bliver løbsk?

FRU HERTZ

Hertz . . . ?

THEISEN

Netop ja, fordi han er det Eksemplar han er.

FRU HERTZ

Aa, hold op med det Vaas.

THEISEN

Er hun køn?

FRU HERTZ

(tier)

THEISEN

Av!

FRU HERTZ

Gaa din Vej!

THEISEN

Kan du ikke forstaa — eller vil du ikke? Hvor tror du, vi ender, hvis Hertz og Familien finder hverandre. Hvordan tror du, dit Liv bliver her? Var det ikke det, vi kæmpede for at holde ham ude fra? Vi er Luft, forstaaer du, hvis de andre faar Tag i ham. Ja, det hjælper ikke, du smiler — vi er en anden Race, vi er fremmede for ham, naar det kommer til Stykket, og i sit allerinderste haaner han os sku, naar han kan komme til det. Du tror, at han gik til dig med alt og fulgte dig, naar du vilde — jo, Godmorgen! Jeg siger dig, at han i Virkeligheden altid har holdt dig nede og udenfor sit, og han aldrig har sagt dig en Tøddel af det, som han idag har sagt til hende.

FRU HERTZ

Gaa nu.

THEISEN

Du vil altsaa ikke høre.

FRU HERTZ

Nej.

THEISEN

Det skal du dog høre: Hvis han svigter os nu iaften, saa springer jeg fra, det siger jeg dig. Jeg har sat min Position ind paa denne Strid. Du fandt en Plan, der kunde redde os ud af Kniben. Hvis han nu forraader os — ja, jeg siger forraader, for det er det — saa kender jeg ham ikke, hører du, jeg kender ham ikke, jeg er ligeglad, knusende, revnende ligeglad, forstaar du. Jeg lader ham falde.

FRU HERTZ

Du!

THEISEN

Jeg, ja.

FRU HERTZ

(lyttende)

Hyss . . . det er hende. (Hen til Verandadøren) Gaa denne Vej. (Stanser, sér fast paa ham) . . . Det gør du ikke, hører du, Victor, du gør det ikke. Jeg gav dig den Idé for at redde Hertz. Du er da ikke ond . . .

THEISEN

(trækker paa Skuldrene, gaar ud ad Verandøren uden at svare).

Et Øjeblik efter kommer Fru Sommer ind fra højre.

FRU SOMMER

De er ikke færdige endnu. Vi gik lige nu der forbi.

FRU HERTZ

Er Louis ikke med?

FRU SOMMER

Han gik hjem med Stein.

FRU HERTZ

Ja, for jeg har ikke set ham hele Dagen.

FRU SOMMER

Det har glædet mig saadan at tale med ham. Imorgen skal De faa ham igen, Fru Hertz.

FRU HERTZ

Ja, Tak. (Da Fru Sommer vender Hovedet) Han er nemlig ogsaa lidt for ung til den Slags.

FRU SOMMER

Hvordan?

FRU HERTZ

Ja.

(Lille Pavse.)

FRU HERTZ

Der er gjort i Stand inde hos Dem.

FRU SOMMER

Tak, jeg gaar dog ikke i Seng, før Daniel kommer.

FRU HERTZ

Det er saamænd saa ganske unyttigt at vente.

FRU SOMMER

Maaske. Men jeg venter dog. (Lille Pavse. Hun gaar hen til Fru Hertz) Fru Hertz — er der noget i Vejen?

FRU HERTZ

Hvad skulde der dog være i Vejen?

FRU SOMMER

Ja, jeg ved det ikke. Derfor spørger jeg.

FRU HERTZ

Gud, det var da et underligt Spørgsmaal.

FRU SOMMER

(lidt efter)

Hvad tror De, det bliver til iaften?

FRU HERTZ

Ingenting.

FRU SOMMER

Det tror jeg heller ikke. Jeg vilde ønske, det ikke blev.

FRU HERTZ

(vender sig spørgende).

FRU SOMMER

Det er for sent, det ser jeg nu. Louis og jeg stod udenfor Bladet. Der er sort af Mennesker. De raabte og skreg imod Forlig. Saa maa hellere Striden vare ved en Tid endnu.

FRU HERTZ

Var De ikke henne hos Gamle Hertz i Eftermiddags?

FRU SOMMER

Jo.

FRU HERTZ

Med et Brev fra Hertz?

FRU SOMMER

(urolig)

Ja —

FRU HERTZ

Ja, Tak.

FRU SOMMER

De tror da ikke, at jeg har haft det fjærneste med den Ting at gøre?

FRU HERTZ

(har rejst sig og gaar hen til Verandaen uden at svare).

FRU SOMMER

Det kan De da ikke tro —

FRU HERTZ

(vender sig pludselig)

Hvad er De i Grunden her ovre for?

FRU SOMMER

Men, kære Fru Hertz —

FRU HERTZ

Hvad skal De her i det Hele taget?

FRU SOMMER

Ja, undskyld . . . men saadan kan jeg ikke . . . det skylder jeg da ikke Dem Regnskab for.

FRU HERTZ

Jo, De gør.

FRU SOMMER

Fru Hertz dog! — Kan De ikke se, hvor taktløst De bærer Dem ad . . . og hvor vanskeligt det er for mig. Jeg er dog Deres Gæst.

FRU HERTZ

Ikke min.

FRU SOMMER

Saa Daniels.

FRU HERTZ

Daniel, Daniel — naar jeg kalder ham for Hertz, kan De vel ogsaa. Jeg er vel nok nærmere.

FRU SOMMER

Hvorfor kalder De ham saa ikke som jeg?

FRU HERTZ

Jeg taaler ikke det Smil, siger jeg Dem.

FRU SOMMER

Hør nu, Fru Hertz, lad os være rolige. Jeg har mistet min Mand og kommer her til Byen, hvor min Familie boer og tager her hen for at hilse paa . . . min Fætter og gør Visit hos min Onkel — nu skal De være fornuftig.

FRU HERTZ

Tror De maaske ikke, jeg ved, at den Gamle har haft Bud efter Dem, da han saa det kneb. Og at De skulde have fat paa Hertz og Hertz paa sin Gamle, og saa var Spillet jo gaaende.

FRU SOMMER

Jeg ved ikke, om jeg skal le eller græde. — Aa nej, det er dog for dumt, det tror De jo slet ikke selv, ikke et eneste normalt Menneske kan tænke det blot.

FRU HERTZ

Jeg gør det nu.

FRU SOMMER

De tør mistænke Daniel?

FRU HERTZ

Mandfolk er alle ens.

FRU SOMMER

Tænk dog, inden De svarer.

FRU HERTZ

Jeg tænker mit, kan De tro.

FRU SOMMER

(lidt efter)

Det havde jeg ikke tænkt mig muligt. Jeg havde nok hørt tale om Dem andetsteds fra, men jeg vilde ikke tro det, jeg sagde, det var Snak og Ondskab. Men naar jeg nu hører Dem — og ser Dem — og

tænker paa, at Daniel har gaaet her i alle de Aar
— midt i alt dette — aa, saa beklager jeg ham
dybt, dybt!

FRU HERTZ

Hvad tror De, jeg bryder mig om Deres Beklagelser.

FRU SOMMER

Det er ikke Dem, jeg beklager —

FRU HERTZ

Jeg bryder mig heller ikke om det, hører De.

FRU SOMMER

Aa, Daniel —

FRU HERTZ

Jeg vil ikke høre det Navn.

FRU SOMMER

Daniel!

FRU HERTZ

Hører De!

FRU SOMMER

Nu skal De! Det hjælper ikke, at De holder
Dem for Ørene, saa hvisker jeg det, saa hører De
det nok. De holder af Daniel, siger De, og saa
kaster De Dem over en fremmed, som bor under
Deres Tag —

FRU HERTZ

En fremmed —

FRU SOMMER

Ja.

FRU HERTZ

De er maaske ikke Hertz' gamle Kæreste?

FRU SOMMER

(tier).

FRU HERTZ

De skulde maaske ikke have haft ham?

FRU SOMMER

(tier stadig).

FRU HERTZ

De syntes maaske heller ikke om ham?

FRU SOMMER

Jo. Siden De vil vide det. Jo.

FRU HERTZ

Naa.

FRU SOMMER

Ja, jeg holdt af ham. De skal vide det nu, De har pint mig dertil. Jeg holdt af Daniel, dybere, varmere, end De nogensinde vilde kunne forstaa. Ser jeg tilbage over de Aar, jeg ikke har set ham, saa synes jeg, det har været en Ørken, lang, lang og uendelig trøstesløs at vandre. Og nu da jeg ser ham igen, saa synes jeg, at alt andet er glemt, at jeg aldrig har været borte — aa, nej — — (skjuler sit Ansigt).

FRU HERTZ

Og De kalder Dem en Dame!

FRU SOMMER

(brister pludselig i Latter)

En Dame!

FRU HERTZ

Og ovenikøbet Enke!

FRU SOMMER

(ler højere)

Enke!

FRU HERTZ

Og det ler De af? De . . De . . Jøde!

FRU SOMMER

(holder pludselig inde — et Øjeblik efter)

Nu saa jeg Deres Ansigt.

FRU HERTZ

De saa'! Hvis De havde set rigtigt, var det ti Gange værre. Jeg har hadet de Fjæs fra den første Dag, jeg satte min Fod paa gamle Hertz' Fabrik. Derfor var det, at jeg tog Hertz, fordi de andre ikke skulde have ham, den Gamle ikke, Familien ikke, De heller ikke. Jeg skulde vise jer, at jeg kunde tage ham og holde ham og le, le af jer, der stod paa den anden Side med Pengene og jeres lange Næser.

FRU SOMMER

Og De tror, at De har ham?

FRU HERTZ

Dét tror jeg.

FRU SOMMER

De med Deres stakkels Had.

FRU HERTZ

Det er maaske ikke saa stakkels endda.

FRU SOMMER

Mod alt det, vi har!

FRU HERTZ

Hvad har De?

FRU SOMMER

Alt det, han elsker.

FRU HERTZ

Naa, han elsker Dem ogsaa.

FRU SOMMER

(smilende)

Det sagde jeg ikke.

FRU HERTZ

Tror De ikke, jeg kan høre?

FRU SOMMER

Jeg tror hverken De kan høre eller se.

FRU HERTZ

De skal ud af mit Hus —

FRU SOMMER

(ryster paa Hovedet).

FRU HERTZ

De skal, siger jeg!

FRU SOMMER

Hvis Daniel vil det.

FRU HERTZ

Jeg siger til ham, at De har fornærmet mig —

FRU SOMMER

Det tror han ikke —

FRU HERTZ

At De har behandlet mig som en Tøs fra Gaden.
 At De har staaet her og sagt, at jeg var ikke bedre
 værd end det Skidt, De træder paa.

FRU SOMMER

De lyver jo.

FRU HERTZ

Det gør De jo ogsaa.

FRU SOMMER

Daniel kender mig.

FRU HERTZ

Jeg kender ogsaa ham, kan De tro. Jeg har mine
 Midler. Ja, De tror, at Hertz er saa uskyldig, men
 han er dog Gudskelov ogsaa et Mandfolk. Jeg har
 faaet ham til meget, jeg skal faa ham til det ogsaa.
 De skal komme til at forsvinde — gamle Hertz
 skal faa sit Smæk —

FRU SOMMER

(smilende)

Onkel Gerson —

FRU HERTZ

Vi laver Forlig med de andre og lukker ham
ude — færdig!

FRU SOMMER

Og det tror De, Daniel gaar med til?

FRU HERTZ

Det ved jeg.

FRU SOMMER

Aldrig.

FRU HERTZ

Det skal De faa at se.

FRU SOMMER

Nu ønsker jeg, at Daniel og Onkel maa finde
hinanden!

FRU HERTZ

Ønsk væk.

FRU SOMMER

Og alt blev som den Gang.

FRU HERTZ

Da De „elskede“ ham —

FRU SOMMER

Ja, jeg elskede ham!

FRU HERTZ

Ud af mit Hus!

FRU SOMMER

Hvad tror De, det hjælper, at De lukker Deres Hus?

FRU HERTZ

Ud af mine Stuer —

FRU SOMMER

Det er Daniels Stue.

FRU HERTZ

Jeg — gider ikke være i Stue sammen med Dem.

FRU SOMMER

Saa gaa.

FRU HERTZ

Ja, vent!

FRU SOMMER

Jeg venter rolig.

(Fru Hertz hurtig ind til venstre.)

(Fru Sommer sætter sig træt med Hovedet i sine Hænder. Pludselig høres Lyd i Entreen, hun gaar et Par Skridt, stanser, løber saa hen mod Døren til højre, som Hertz i det samme aabner. Oprevet af Uro og Smærte kaster hun sig ind til ham.)

FRU SOMMER

Daniel —

HERTZ

Græder du, Gerda?

FRU SOMMER

Jeg har ventet dig.

Henri Nathansen: Daniel Hertz.

HERTZ

Glæd dig. Striden er endt.

FRU SOMMER

Er det sandt?

HERTZ

Ja.

FRU SOMMER

Du og din Far — ?

HERTZ

Ja, ja —

FRU SOMMER

Aa, Gudskelov!

HERTZ

Jeg er ogsaa glad. Har du ventet længe? Det trak saa længe ud. Jeg var bange for, at jeg var bleven syg paa Mødet. Men det gik dog.

FRU SOMMER

Gudskelov!

HERTZ

Vi fik jo ikke alt, nej — men det vigtigste, Lønnen og Tiden altsaa. Det tredie Spørgsmaal lod vi falde. Jeg turde ikke holde paa det, mener du ikke ogsaa? Saa vilde Striden maaske have strakt sig over et uoverskueligt Tidsrum, og hvor skulde vi tage Pengene fra? Det var tvivlsomt, om vi havde Ret — ja, til dig tør jeg sige det — vi havde det ikke! Er saa ikke det, vi har naaet, saa langt,

langt vigtigere, end om 5 daarlige Arbejdere maa gaa eller ej. Synes du ikke?

FRU SOMMER

Jo, jo.

HERTZ

Jeg ved, at jeg har vejet alt — Chance og Tab — kun dét. Min egen Mening skød jeg tilside, spurgte kun: hvad vinder vi — hvad kan vi tabe? Saa gav jeg mig og slog til. Vi har drøftet det frem og tilbage i Timevis, jeg satte alt ind paa at faa det sidste Punkt med, men da jeg saa, det var haabløst, slog jeg til.

FRU SOMMER

Du skal ikke tale saa meget, Daniel.

HERTZ

Aa, Gerda —!

FRU SOMMER

Du trænger til Ro.

HERTZ

Ikke mere. Jeg føler mig 20 Aar yngre . . . (med et Smil) . . . naa nej, lad os sige 10. Tænk dig, nu er det forbi, jeg er fri, alt er med et Slag forandret, vi kan være sammen her fra Morgen til Aften. Jeg var saa urolig derhenne, saa forpint i Grunden, og nu er jeg saa mærkelig rolig. Jeg har gjort, hvad jeg kunde, det ved jeg, lad saa blot de andre . . .

Gerda — jeg bliver saa underlig svimmel —

FRU SOMMER
(hurtig hen til ham)

Her — sæt dig.

HERTZ

Jeg er dog ikke rask.

FRU SOMMER
(har hentet et Glas Vand)

Drik. — Er det bedre?

HERTZ

(holder hendes Haand mod sit Bryst)

Det var, som om Blodet pludselig faldt fra mit
Hjærte . . .

FRU SOMMER

Hvor det dog banker! — Du gjorde mig saa bange.
Vær nu rolig.

(Hun staar stadig bøjet over ham, han holder endnu hendes Haand. Saa er det, som om de pludselig ser hinanden og føler sig nær, han slipper langsomt hendes Haand.)

HERTZ

Nu er det ovre. — — Der er dem, der vil skumle, det ved jeg. Navnlig de unge i Forbundet med Theisen i Spidsen, de tror jo, at man kan faa alt, blot man forlanger. Nu da Forliget er et factum, vil de skraale op og fortælle, at vi havde faaet alt, hvis vi havde holdt ud. Jeg ved ogsaa dem, der vil hviske i Krogene, at jeg har svigtet —

FRU SOMMER

Hvad bryder du dig om dét.

HERTZ

Fordi det tilfældig var Far, forstaar du.

FRU SOMMER

Din Far bøjede sig jo.

HERTZ

Jamen, det vigtigste Punkt altsaa —

FRU SOMMER

Det mente du jo ikke var saa vigtigt.

HERTZ

Nej, nej — men man har altid Fjender i sit eget Parti — maaske de værste.

FRU SOMMER

Lad dem blot skumle. Du har jo gjort, hvad du kunde.

HERTZ

Tror du ikke — —?

FRU SOMMER

Hvor kan du dog spørge . . .

HERTZ

Gerda . . . der er dog noget . . . jeg maa sige dig det. Da det stod paa det sidste Punkt, før alt igennem min Hjerne. Jeg kunde ikke samle det længer, jeg var træt og syg. Jeg syntes pludselig, at alt andet blev borte, og at jeg ikke havde et Menneske, som i dette Øjeblik stod mit Hjærte nær, frit og uegennyttigt. Saa var det, at du stod for mig — den eneste i Verden, som var mit Hjærte

nær. Og saa gjorde jeg i samme Nu det, jeg syntes, du vilde.

FRU SOMMER

Saa er det jo mig, der har vundet!

HERTZ

(med et Skuldertræk)

Vundet . . .

FRU SOMMER

Mig du tænkte paa!

HERTZ

Det var det.

FRU SOMMER

Ikke en eneste anden?

HERTZ

I det Øjeblik ikke.

FRU SOMMER

Saa kan jeg rolig rejse.

HERTZ

Rejse!

FRU SOMMER

Jeg vilde jo kun blive her, saalænge Striden stod paa. Det sagde jeg dig jo imorges.

HERTZ

Sagde du?

FRU SOMMER

Hjælpe dig, ja, hvis jeg kunde, og saa rejse videre.

HERTZ

Kom du da ikke for andet?

FRU SOMMER

Jeg vilde se dit Hjem og Byen og alle de gamle Steder.

HERTZ

Og jeg?

FRU SOMMER

Aa, Daniel —

HERTZ

Jeg?

FRU SOMMER

Behøver du at spørge . . .

HERTZ

Du kan ikke rejse. Der er hundrede Ting, vi maa tale om. Da jeg stod derhenne og skulde sige mit sidste Ord — ja eller nej — da syntes jeg, at der laa en lykkelig Tid for mig, hvor du og jeg skulde mødes.

FRU SOMMER

Gør det ikke saa tungt for mig . . .

HERTZ

Du maa ikke rejse. Du maa hjælpe mig. Der er noget, jeg har følt idag, som du maa hjælpe mig over, fordi du er den eneste, som kan det. Da jeg

saa Far imorges, følte jeg det. Da du kom, og jeg saa dig efter de mange Aars Forløb, vidste jeg det. Jeg syntes, at alle mine Tanker saa sig tilbage mod et Land, som jeg en Gang havde forladt. Og da jeg nu stod der iaften, saa brødes det altsammen i mig, Tiden dengang og Tiden nu, og jeg syntes, at alle de Aar, der laa imellem, var som blæst ud af mit Hjærte. Derfor handlede jeg, som jeg gjorde. Men handlede jeg ret?

FRU SOMMER

Du gjorde jo, hvad du syntes var Ret.

HERTZ

Gjorde jeg min Pligt?

FRU SOMMER

Daniel —

HERTZ

Jeg gjorde, hvad mit Hjærte sagde var Ret. Det var ikke mere for at vinde i Striden, at jeg stod der. Jeg var et Menneske, der stred sin egen Strid, jeg syntes, det kun gjaldt et eneste: dét, jeg elskede. For anden Gang i mit Liv stod jeg Ansigt til Ansigt med mig selv, det dybeste i mig, Blodet i mig — og jeg følte, at det var det stærkeste.

Gerda, du forstaar mig, du er af samme Stamme. Der var to Tider i mig. Jeg smilede til det ny, mens det gamle græd i mit Hjærte. Du er den

eneste, der forstaar mig. De andre vil dømme mig, kun du vil det ikke. Derfor maa du blive.

FRU SOMMER

(tager hans Haand)

Bed mig ikke, Daniel.

HERTZ

Jeg beder dig.

FRU SOMMER

(bøjer sit Hoved)

Ser du da ikke . . .

HERTZ

Elskede . . .

(Der er en kort Stilhed, saa siger Hertz sagte:)

Nu ved du det. Derfor bad jeg dig blive. Jeg elskede dig den Gang, og da jeg ikke fandt dig, blev jeg landflygtig. Du var det Land, jeg elskede. — Hvorfor skiltes vi? Jeg brød med min Slægt, og du vilde ikke følge mig. Troede du, jeg havde glemte dig? Glemte du mig? Blev vi ikke begge landflygtige i vore Hjærter, og er vi ikke begge vendt tilbage. Det var Foraar, da vi drog ud. Hvor er det tungt at vende tilbage, naar det gaar mod Høst.

FRU SOMMER

Daniel —

HERTZ

Nu ser jeg det. Jeg har været fremmed for mig

selv i alle de mange Aar. Saa kom du og førte mig tilbage. Og saa vil du rejse.

FRU SOMMER

Jeg kommer igen.

HERTZ

Hvornaar?

FRU SOMMER

(med Haanden mod sit Hjærte)

Naar alt er bleven stille.

HERTZ

Naar bliver alting stille?

FRU SOMMER

Aa, Daniel —

HERTZ

Naar?

FRU SOMMER

Aldrig — aldrig — min kæreste Ven. Derfor vil jeg rejse. Derfor kan jeg ikke blive. Tror du, det var dit Arbejde, der drev mig herover? Jeg havde fulgt det gennem mange Aar, jeg greb det som et Halmstraa . . . men tror du, det var det, jeg elskede? Ja, jeg sagde det imorges — hvorfor tror du? Jeg kunde da ikke sige dig, hvorfor jeg kom. Nu ved du, hvorfor jeg kom — og hvorfor jeg rejser.

HERTZ

Du maa blive.

FRU SOMMER

Det kan jeg ikke. Nu skal du være rolig. Vi er jo ikke Børn — som den Gang. Jeg kan ikke sige dig hvorfor, men der er noget i mig, som ikke kan det. Jeg kan ikke tage noget fra en anden, jeg kunde ikke leve et Sted, hvor jeg ikke har Ret til at være. Det er Slægten i mig. Forstaar du mig saa?

Nu gaar jeg til Ro, Daniel. Vi trænger begge dertil. Imorgen ses vi. Og saa — Godnat.

HERTZ

Gerda —

FRU SOMMER

Godnat.

(Idet Fru Sommer gaar hen mod Døren til venstre kommer Fru Hertz. Hun ser med et hurtigt Blik fra Hertz til Fru Sommer, som siger Godnat til hende, idet hun gaar forbi og ind til venstre. Fru Hertz følger hende med Blikket, svarer ikke. Da Døren har lukket sig efter Fru Sommer, vender hun sig mod Hertz.)

FRU HERTZ

Naa?

HERTZ

Strejken er forbi.

FRU HERTZ

Forbi!

HERTZ

Ja.

FRU HERTZ

(kaster sig i en Stol ude af sig selv)

Nej — nej — nej!

HERTZ

Vær dog rolig —

FRU HERTZ

Nej, nej —

HERTZ

Hør dog!

FRU HERTZ

Jeg vil ikke høre. — Jeg kan se det paa dig.

HERTZ

Hvad kan du se?

FRU HERTZ

Har vi faaet, hvad vi vilde?

HERTZ

Vi har faaet, hvad vi kunde.

FRU HERTZ

(med Hænderne for Ørerne)

Jeg vil ikke høre det, siger jeg!

HERTZ

Valborg, dog . . . Valborg . . .

FRU HERTZ

Staa ikke der med dit Valborg . . Valborg! Har du skaffet os det, vi vilde have? — Ja, skidt med den Smule Løn og det Par Timer, det vidste vi jo, vi altid kunde faa. Hvad er der saa vundet? Hvad skulde saa det Hele til? Skal jeg sige dig, hvad det er, du har gjort? Du har givet dig, har du, det er en Skam for dig og mig og hele Partiet, og en Haan og et Forræderi er det —

HERTZ

Vi kunde ikke faa mere.

FRU HERTZ

Jo, vi kunde.

HERTZ

Ved lumpne Midler, ja.

FRU HERTZ

Hvad kom Midlerne dig ved?

HERTZ

Din Broder har nok været her.

FRU HERTZ

Nej.

(Lille Ophold.)

HERTZ

Hvorfor sagde du ikke Godnat til Gerda?

FRU HERTZ

Men han taaler det ikke, siger jeg dig.

HERTZ

(tier).

FRU HERTZ

Du maa sende Bud efter ham.

HERTZ

Imorgen —

FRU HERTZ

Nej, straks.

HERTZ

Nu er jeg træt.

FRU HERTZ

Imorgen er det for sent. (Da Hertz vender sig) Ja, han
skaaner dig ikke.

HERTZ

(med et Smil)

Din Broder . . min Ven . . ?

FRU HERTZ

Det sagde han selv.

HERTZ

Har han da været her?

FRU HERTZ

Ja.

HERTZ

Hvorfor sagde du saa nej før?

FRU HERTZ

Det har jeg aldrig sagt.

(Hertz gaar urolig hen over Gulvet, stanser tvivlraadig. Saa gaar han hen mod Døren til venstre.)

FRU HERTZ

Hvor skal du hen?

HERTZ

Jeg maa tale med Gerda.

FRU HERTZ

Gerda . . aa, tror du ikke, jeg ved, hvordan det Hele er gaaet til?

HERTZ

(stanser)

Hvilket?

FRU HERTZ

Ja, netop.

HERTZ

(fra Døren hen imod hende)

Hvad mener du?

FRU HERTZ

Jeg mener, at jeg skal gaa her og lade mig sjofle, og at du staar der og lyver mig op i mit aabne Ansigt. Hvad skulde hun her? Hvad vilde du mig saa dengang? Far sagde det selv til mig: gør

det ikke, gør det ikke — du bliver dog aldrig regnet for andet end det Skidt, de træder paa. Men du snusede om mig tidlig og silde og tiggede og bad, indtil jeg gav mig.

HERTZ

Jeg tiggede og bad!

FRU HERTZ

Det var maaske mig?

HERTZ

Aa, du —!

FRU HERTZ

Ja—a, mig og mig og altid mig. Hver Gang jeg rørte mig, var det galt. Sagde jeg noget, sagde jeg det galt. Gjorde jeg noget, var det forkert. Havde jeg en Mening, saa lo du af mig. Men du gik omkring og nød din egen Finhed og fortalte, hvad det var for en Ære, du havde gjort min Familie ved at gifte mig. Jeg skulde lade mig forføre og sige Tak til, ikke . . . og saa sidde der med Skammen —

HERTZ

Skammen —

FRU HERTZ

Ja, smile det kunde I. Men tror du, vi fandt det morsomt, naar vi blev purret op Vintermorgen i Kulde og Mørke og skulde paa Fabriken? Jeg husker, naar vi gik gennem Porten og saa jeres

Villa henne ved Plænen. Tror du, jeg smilte?
 Nej, jeg hadede jer, fordi vi gik der og sled, for at
 I kunde have det lunt og godt og holde Tjener og
 Hest og Vogn og Gud ved hvad.

HERTZ

Du fik det jo, som du vilde.

FRU HERTZ

Hvad fik jeg?

HERTZ

Mit Liv.

FRU HERTZ

Ingenting fik jeg. Og saa lod du mig høre paa
 hver Time af Dagen, hvor storartet jeg havde det,
 og alt det, du havde ofret —

HERTZ

Hvorfor lyver du?

FRU HERTZ

Talte du ikke altid om din Far og din Mor og
 din Bror, og hvad du havde givet, og hvad du havde
 faaet?

HERTZ

Brød jeg ikke med alt for din Skyld?

FRU HERTZ

Du har aldrig brudt med noget.

HERTZ

Aa, Gud —

FRU HERTZ

Aa, Gud ja. Du kaldte os dine Lige. Aldrig et Øjeblik var du helt og holdent paa vor Side. Victor saa det, jeg saa det ogsaa. Der var altid Spektakel, naar vi skulde have dig med til noget. Du vilde, og du vilde ikke. Altid før. Ogsaa nu. Hvad skulde din Gamle her? Hvad skulde hun her? Tror du ikke, jeg kunde mærke, hvor alt blev hemmeligt straks, da hun viste sig. Tror du ikke, jeg véd, hvad hun vilde? Det er maaske heller ikke hende, der har faaet fat i din Gamle og lavet det Hele? Ja, nu kan du jo smile.

HERTZ

Ja, jeg smiler.

FRU HERTZ

Lad være med det Smil.

HERTZ

Det er saa vanvittig trist.

FRU HERTZ

Hende fik jeg til at holde op, kan du tro.

HERTZ

(vender sig pludselig)

Hvad mener du . . ?

FRU HERTZ

(tier og smiler).

HERTZ

Hvad vil det sige . . ?

FRU HERTZ

(tier stadig smilende).

HERTZ

Hvad har du sagt til hende?

FRU HERTZ

Hun er maaske ikke din gamle Kæreste?

HERTZ

Det har du sagt?

FRU HERTZ

Jeg har sagt, at hun skal ud af mit Hus.

HERTZ

Har du! — Er det derfor, hun vil rejse? — Du skal faa Lov til at bede hende blive.

FRU HERTZ

Naa, det tror du.

HERTZ

Du skal faa Lov til at give hende derom.

FRU HERTZ

Saa kender du mig ikke.

HERTZ

Jo, jeg kender dig!

FRU HERTZ

Taler du ogsaa saadan til hende?

HERTZ

Nævn hende ikke.

FRU HERTZ

Ha, ha —

HERTZ

Hører du!

FRU HERTZ

Aa, haa —

HERTZ

(imod hende)

Hold Mund! (Stilhed — fra hende.) Et Fruentimmer er du, lumpen, simpel! Tusind Gange har det ligget mig paa Læben. Her har du gaaet Aar ud, Aar ind — fortumlet, forsimplet, forsjoflet mig med dit Had og din Usselhed. Jeg tog dig op af Skidtet, Skidtet, Skidtet ja. Hvad var du? En Tøs, en pjaltet, forsjoflet Tøs var du, da jeg traf dig. Jeg forførte dig — ja, det sagde du — jeg var tosset nok til at tro derpaa — tror du ikke, jeg har tvivlet paa din Uskyld hundrede Gange siden? Nu tvivler jeg ikke mere, nu idag tror jeg, at du og din Broder løj for mig den Gang som mange Gange siden, narrede mig, bedrog mig. Hvad vilde du her?

FRU HERTZ

(i Graad)

Hvad vilde du mig?

HERTZ

Ja, sig mig det, sig mig det! — Men ser du, det skal du vide, jeg ser det nu saa klart som Dagen. Jeg har aldrig holdt af dig, aldrig, aldrig. Aldrig elsket dig for andet end det du var, et Øjebliks Lyst. Det, der den Gang kunde have bundet os sammen, Trangen til at hjælpe dem, jeg syntes havde det ondt — det har du ødelagt med dit sjofle Had mod mine Venner, min Slægt, alt hvad der af Naturen var mit. Nu i dette Øjeblik har du og din Broder ikke en Stump af mig. I har jaget mig tilbage, skræmmet mig bort med jeres Ansigts Vrængbilled af et Ansigt. Nu ser jeg det — for sent, altfor sent — men Gudskelov, jeg ser det.

FRU HERTZ

Hertz —

HERTZ

Ja, Gudskelov! Nu ser jeg pludselig, hvor langt jeg er kommet fra det, jeg gik ud for at finde. Jeg vilde gøre dig og din Broder til Mennesker, der skulde tænke og føle. Jeg vilde gøre Arbejderne til en Stand, for hvem Brødet var ét og Vejen til Lykke et andet. Men du og din Broder jagede mig bort fra det, jeg oprindelig vilde — jeg fulgte

jer, I nærrede mig daglig med jert Had, som aldrig blev til Had i mig, kun til en Svøbe, jeg frygtede og bøjede mig for. Nu ved jeg atter, hvor Vejen er at finde. Livet har lært mig det, mit eget sørgelige, misforstaaede Liv, min egen Bane, som jeg forlod, men som jeg atter har fundet gennem Mørket. Det er, som om al min Tvivl og Træthed er blæst væk. Nu skal vi prøve Kræfter, din Broder og jeg. Mit Maal og hans Maal — mine Midler og hans. Og det skal blive mig, der sejrer!

(Theisen kommer hurtig ind fra højre.)

FRU HERTZ

(imod ham)

Victor!

THEISEN

(mod Hertz)

Er det sandt? Forlig? Er du gal?

FRU HERTZ

Hjælp ham, Victor.

THEISEN

Forklar dig Mand.

HERTZ

(tier).

THEISEN

Du har brudt alle Aftaler.

HERTZ

Jeg har gjort min Pligt.

THEISEN

Du har brudt alle Aftaler, har du. Der flyver alle Slags Rygter omkring derhenne. De er vilde og skriger op om Forklaring. Derfor er jeg taget herhen. Hvis det varer for længe, kommer de selv. Hvad skal jeg sige? Hvorfor gav du dig? Svar dog, Mand!

HERTZ

Lad dem komme.

THEISEN

Saa ligger du paa dine Gerninger.

FRU HERTZ

Victor . . . Hertz er syg, kan du ikke se! Maaske var der heller ikke andet at gøre. Løb tilbage og sig, at der ikke var andet at gøre, at du selv kan se det nu. Du maa hjælpe os —

THEISEN

Gaa til Ro, Valborg.

FRU HERTZ

Hører du, Victor —

THEISEN

Gaa.

(Hun gaar nølende ind til venstre. Theisen hen til Hertz.)

THEISEN

Nu er det Alvor. Du har handlet som en gal. Du er syg, det er din eneste Undskyldning. — Er det sandt, at din Far har været her?

HERTZ

Hvem har sagt det?

THEISEN

Er det sandt?

HERTZ

Han kom uden Opfordring fra mig.

THEISEN

Ganske af sig selv?

HERTZ

Skulde jeg forbyde ham mit Hus, naar han kom
her ved min Dør?

THEISEN

Ja.

HERTZ

Udelukke en Mulighed for at naa til Forlig?

THEISEN

Et usselt, lumpent Forlig.

HERTZ

Der var ikke andet at gøre.

THEISEN

Det ved du jo, der var.

HERTZ

Tror du da, jeg har forraadt jer?

THEISEN

(tier)

HERTZ

Tror du?

THEISEN

Hvad der er gjort, er gjort. Nu er det ikke Tid at spørge. Du har gjort et skæbnesvangert Brud paa Tro og Love. Du kan forsvare dig. Ingen vil tro det.

HERTZ

Det skal jeg vise dig.

THEISEN

Ikke én — naar jeg ikke vil.

HERTZ

(hen imod ham)

Hvad vil du da?

THEISEN

Hertz — du er syg, det sagde du selv imorges. Du trænger til Ro, du kan faa det nu — rejse en Tid, hvis du vil. Skinnet er imod dig. De slaar dig ned med et eneste dræbende Slag. Der er kun en, der kan redde dig nu. Det er mig.

HERTZ

Dig, Theisen?

THEISEN

Jeg har Magt, det ved du. Jeg skal støtte dig, saa ingen nærer Skygge af Tvivl —

HERTZ

Vil du?

THEISEN

Hvis du vil vige — for mig.

HERTZ

Vige? Jeg — for dig? Nu kender jeg dig, Theisen. Jeg skulde lade dig raade — over Bladet — Partiet — det Hele? Jeg er syg, siger du, jeg skal rejse. Jeg er ikke syg, jeg skal ikke rejse. Jeg skulde købe din Hjælp, jeg, som har givet dig alt, din Stilling, dit Navn, den Magt, du har, eller tror du har. Nej, Theisen, nej — du bliver, hvor du er — hvis jeg da vil have dig der — ja, hvis jeg vil have dig der — herefter.

THEISEN

Tag dig i Agt, Hertz.

HERTZ

Truer du? Tror du, du kan gøre mig bange? Nej, Theisen, dér regnede du galt. Louis skal komme der sammen med mig —

THEISEN

Louis —

HERTZ

Imorgen den Dag, hvis han vil.

THEISEN

Aldrig.

HERTZ

Aldrig du! Det jeg nu vil, er bort fra dig, fra

Fjendskab og Krig. Forsoning vil jeg, det har Livet lært mig.

THEISEN

Er det dit sidste Ord? (Da Hertz tier) Saa skal Slaget komme til at staa mellem dig og mig. Jeg har forberedt alt. Jeg har de andre i min Magt. Jeg har bearbejdet dem, hidset dem, saa de lystre mit mindste Vink. De aner allerede et Forræderi. Jeg skal puffe til Stenen, saa den ruller.

HERTZ

Vil du forraade mig?

THEISEN

Lige for Lige.

HERTZ

Usling! — Du vil faa din Løn. Du skal falde i den Grav, du selv har gravet. Fra den første Dag, jeg saa dit gule Ansigt, saa jeg i dine Øjne det Had, som du og din Slægt altid har næret mod min. Jeg bøjede mig under Aaget, fordi jeg stolede paa, at alt engang vilde smelte sammen i Fred og Harmoni. Jeg arbejdede i 20 Aar, gav mine bedste Aar for at give jer det bedste, trodsende jert Nag og Kulde. Jeg arbejdede, skjult for jer, frem mod et Maal, der var tifold større end det, du kunde se. Jeg vilde lede Hadet ind i Strømme af Forsoning og fælles Hjælp, og de skilte Strømme skulde en Gang mødes i mig. Mit Liv var hverken Eders eller min Slægts.

Det var et Liv for det store menneskelige Arbejde. Jeg ved, at det vil sejre, min Tanke, mit Haab. Jeg ved, at jeg vil sejre denne Gang som hundrede Gange før. Men aldrig du, aldrig du!

THEISEN

Aldrig du!

HERTZ

Vi skal faa at se. Jeg vilde føre de trætte Skarer mod et Land, hvor alle kunde enes om Lykken. Du vilde kæmpe med dit Hads lumpne Vaaben og saa' din Sjæls giftige Frø i de tusind Sind. Du kan aldrig sejre — hører du — hører du — jeg forbander den Dag, der førte os sammen, den Skæbne, der førte mig i din Søsters Arme. Ikke fordi I trak mig bort fra min Slægt og mit Hjem. Men fordi I dryppede jert urene Blod i mit Hjærte og lod mig lide under jert Had til det, som jeg dybest elskede og aldrig forlod.

THEISEN

Nej, aldrig forlod.

HERTZ

Aldrig.

THEISEN

Dét var din Svaghed alle dine Dage. For hvert Skridt, du gik frem, saa du dig tilbage i Længsel mod det, du aldrig forlod. Men Styrken er hos den, der ikke har noget at miste.

HERTZ

(lyttende imod Verandadøren)

Hvad er dét — — — ?

(Man hører højroastede Stemmer, der nærmer sig udenfor. De samler sig, enkelte Udraab slaar op over Tumlen. Theisen gaar hastig hen og aabner Verandadøren. Larmen bruser ind, da Døren aabnes. Theisen gaar ud paa Verandaen. Høje Raab — Hyssen — saa Stilhed.)

THEISEN

Arbejdere! Striden er endt med et usselt Forlig. Det tilkommer ikke mig at dømme, det er jeres Sag. Men jeg siger jer: den Mand, I valgte, er ikke længere en af vore . . . (Raab) . . . har aldrig været det . . . (Stærkere Raab) . . . jeg har Beviser! Havde han fastholdt vort Krav, ubøjeleg og uforfærdet, havde I nu staaet med Sejr i Haand. Nu staar I som før — ja, fattigere end før — forladt — forraadt — — (Stemmer: Hertz! Frem med Hertz! Lad ham tale!)

(Hertz nærmer sig Verandaen. Idet han gaar ud, gaar Theisen ned i Haven. Dyb Stilhed.)

HERTZ

Arbejdere! — Brødre! —

THEISEN

(nedefra)

Jøde!

(Latter blander sig med Raabet, som gentages og gribes af mange Stemmer. Hertz er tumlet tilbage mod Verandadøren — griber for sig. »Vakler ind i Stuen, hvor han segner om paa en Stol ved Arbejdsbordet. Udenfor larmer Mængden. En Stemme søger at trænge igennem.

(Fra højre kommer Louis hurtig ind i Stuen, løber hen mod Verandaen, ser Faderen.)

LOUIS

Far . . . Far . . .

HERTZ

(skjuler sit Ansigt).

LOUIS

(ud paa Verandaen, raaber)

Hvad vil I her? Hvad skal I her? (Larmen synker)
 Gaa jeres Vej! (Larmen stilner) Gaa!

(Louis ind, lukker Døren. Alt bliver stille. Han iler hen til Faderen.)

LOUIS

Far . . .

HERTZ

(for sig selv)

Jeg kan ikke tænke . . . jeg kan ikke forstaa.
 Jeg føler det kun, som om alt er forbi, og mit Liv
 var forgæves.

LOUIS

For mig var det ikke forgæves.

HERTZ

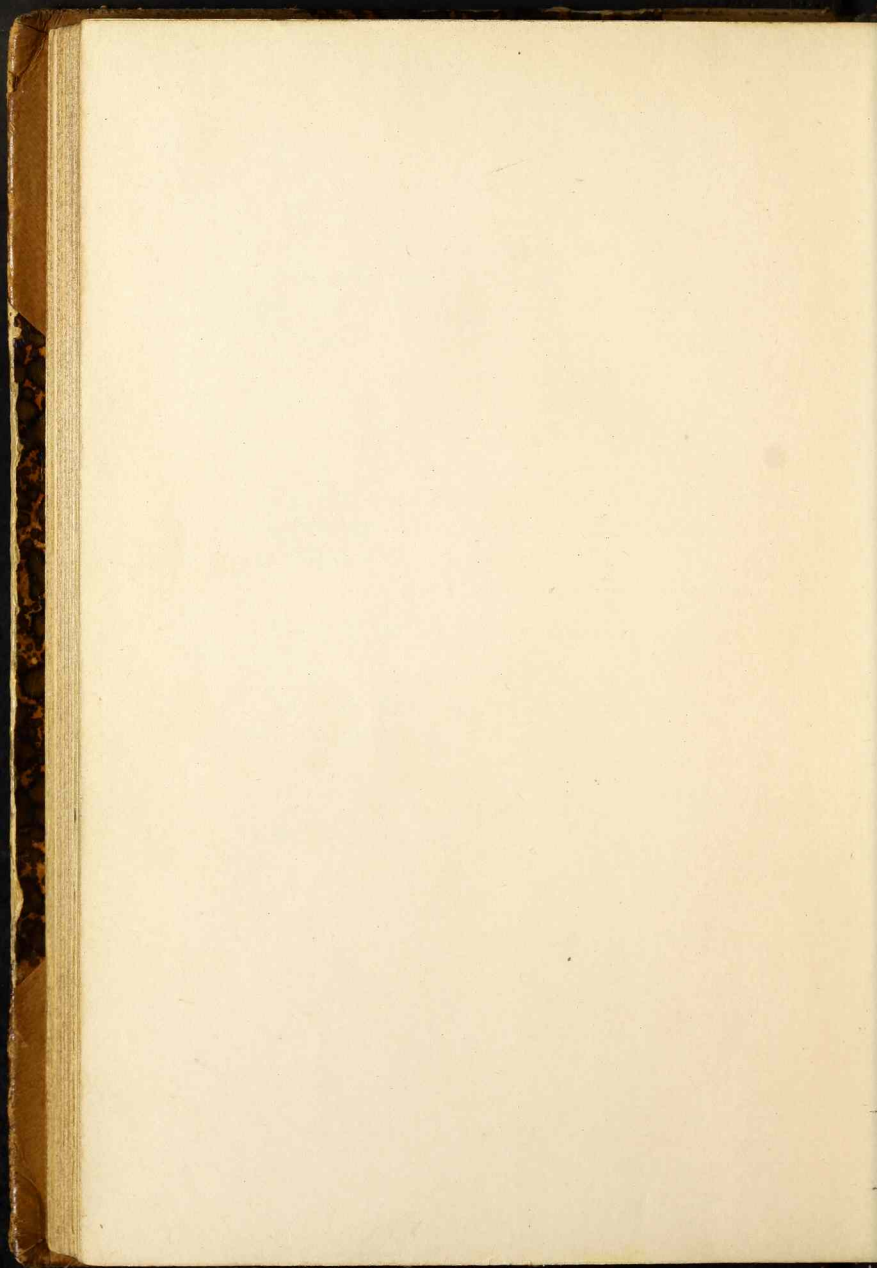
Jeg vilde dog noget smukt. — Var det en Drøm?
 Skal da alting dø?

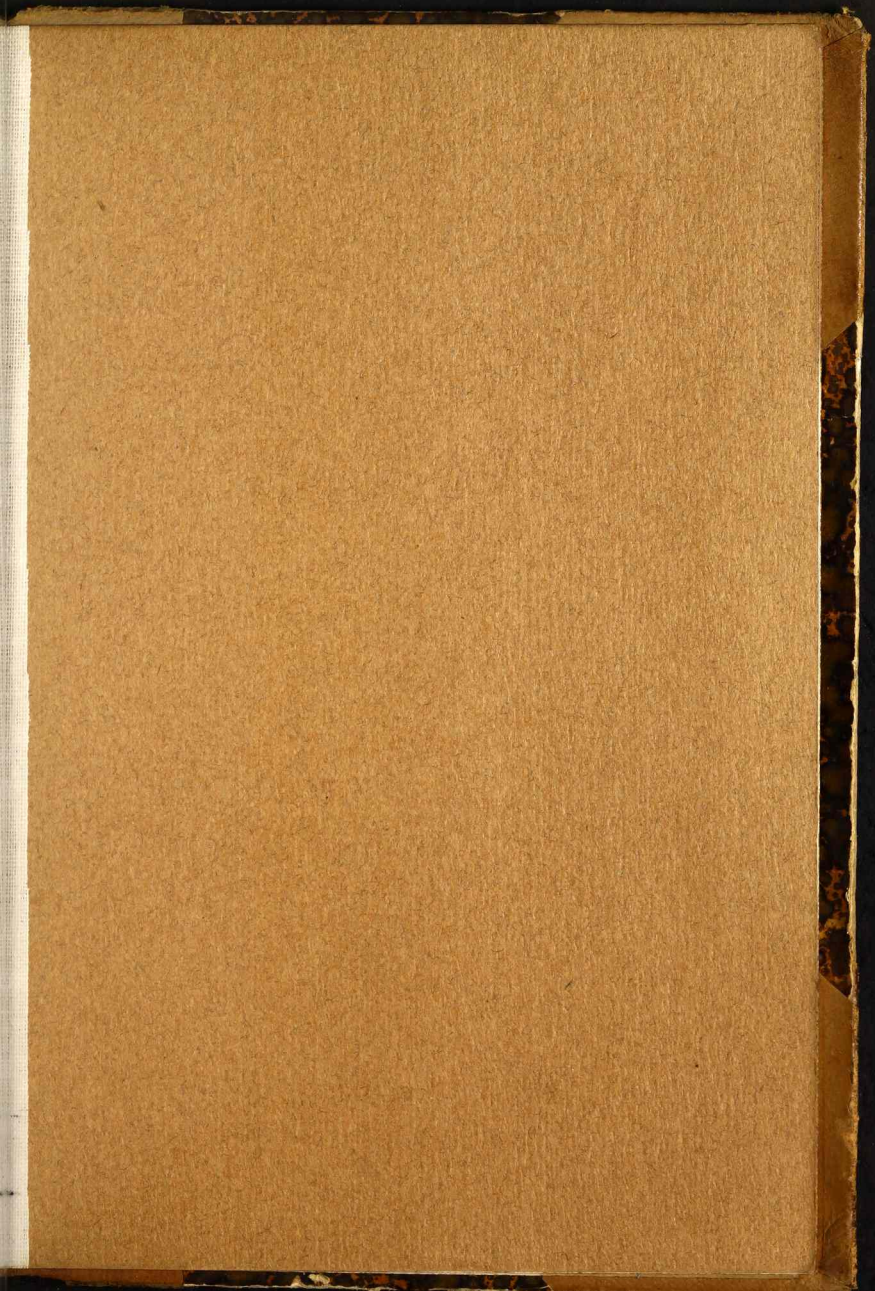
LOUIS

(bøjer sig imod ham)

Jeg lever jo, Far.

HENRI NATHANSEN

SOMMERNAT

FORTÆLLING

3 Kr.

DEN FORBUDNE FRUGT

TRE FORTÆLLINGER

4 Kr.

FLODEN

ROMAN

5 Kr.

MOR HAR RET —

KOMEDIE I TRE AKTER

2 Kr.

DEN GODE BORGER

SKUESPIL I TRE AKTER

3 Kr. 75 Øre.

DANAS HAVE

IDYL I TRE AKTER

(Under Pressen)

